

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN.

Utgiven av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

22:a årg. 1926.

N:r 10. Oktober.

Pris 25 öre

REFLEXIONER.

Valen till landstingen äro nu avslutade, ävensom en hel del kommunalval. Det är med spänning man motser utgången. De hittills kända resultaten giva vid handen, att vårt parti ryckt fram med avsevärt höjd röstsiffra och lyckats erövra platser både till landstingen och kommunerna.

Slutresultatet låter dock vänta på sig, då rösträkning pågår ännu en tid framåt. Men hur än detta kommer att visa sig, med stora vinster för socialdemokratin eller ej, så måste vårt kommande arbete gestalta sig lika. Det får inte mattas eller trubbas av, ty det kan i sig innesluta frön till mindre goda resultat vid nästa kraftmätning. Arbetet får i stället taga annan form. Från att under hela sommaren och hösten varit utåtriktat, så får det nu vända sig till det inre organisationsarbetet och på tillvaratagande av alla dem, som blivit intresserade under valrörelsen och nu äro villiga att ansluta sig till våra organisationer. För dessa äro säkerligen mycket av föreningsarbetet främmande, varför det påvilar oss att göra dem förtrogna och hemmastadda och låta dem känna det goda kamratskapets harmoni i föreningarna. Vi höra akta oss för något som helst över-sitteri eller otålighet över deras bristande kännedom om detaljerna, utan hänsynsfullt giva dem den nödvändiga upplysningen. Det beror ofta på det första bemötandet om vi komma att i den nya medlemmen

få en god och arbetsvillig kamrat eller ej. Men det är icke endast mot de nya medlemmarna vi skola visa tolerans och förståelse, utan med detta måste vi allesammans bemöta varandra. Därmed är icke sagt, att vi på något sätt skola tåla sådant, som vi äro på det klara med

samma i vår kammare kunna komma tingen närmare, skilja det väsentliga från det oväsentliga och genom egna självständiga insatser berika livet för oss själva och andra. Nutidens föreningsliv kan därför åstadkomma mycket gott, giva många tillfälle att utveckla goda

egenskaper och möjligheter att göra nytta, — men alltid finnes en lurande fara för motsatsen, att uppamma småsinne och andra mindre tilltalande sidor, som kunna förgifta livet för både oss själva och andra och verka nedbrytande i stället för uppbyggande av de idéer vi vilja kämpa för.

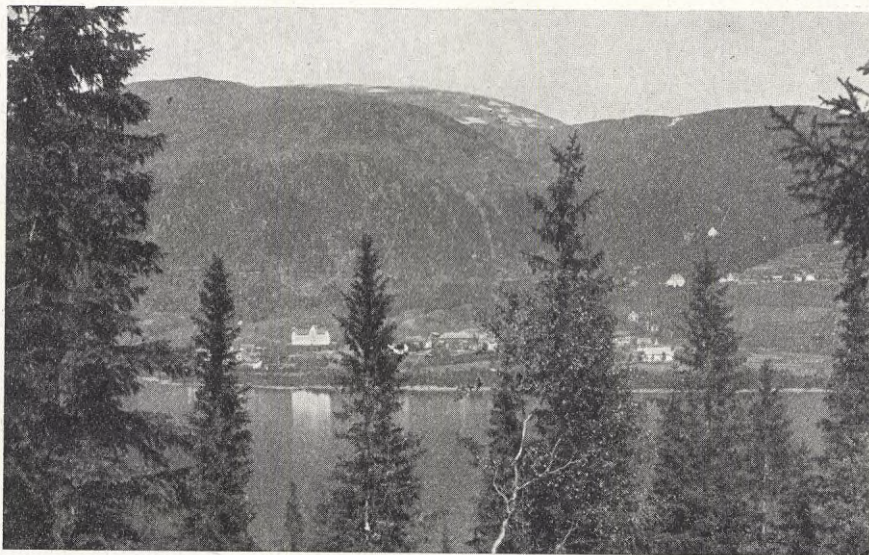
Ofta få vi kvinnor höra, att vi ha svårare att kollektivt hålla samman, svårare att hålla småsinne och avundsjuka från vårt

samarbete. Detta är även troligt, men kan säkerligen till en stor del bortarbetas.

Då kvinnorna började samman-sluta sig i organisationer för att tillvarataga sina ekonomiska och ideella intressen, förhindrades de ofta i sina strävanden genom att de ej fullt förstodo underkasta sig de band, som för det gemensamma arbetet var nödvändigt. Alltför många ville ha sin mening antagen och ansågo den för den enda riktiga.

Allt har sin förklaring och även kvinnornas beteende, liksom arbetarnas i England och Tyskland, då de i industrialismens barndom slogo sönder de nya maskinerna. Kvin-

(Forts. å sid. 5.)

Vy från Åre, Jämtland.

icke tillhör vårt arbete och våra idéer, utan tvärtom. Den goda andan bevaras bäst genom öppen ärlighet.

Vårt arbete och våra gemensamma strävanden inom organisationerna hava ett stort och vitt arbets- och idéprogram. De äro inga organ, inom vilka vi kunna avskilja oss från det levande livet, utan tvärtom äro de våra medel att vidga utrymmet i världen åt oss och komma det levande livet närmare. Genom att komma tillsammans och gripa in i problemen kan mycket öppna sig för oss, som befruktar vårt tankeliv.

Vi äro inte alla tänkare och filosofer eller så begärade, att vi en-

Ett omtvistat spörsmål.

I flera veckor framåt, sedan Morgonbris n:r 9 gått i press, har diskussionen om "Riksfadern" pågått i pressen. Vi beklaga att vi så sent nödgas införa artiklar i frågan, men då Morgonbris inte utkommer mer än en gång i månaden, bli vi ofta satta i den belägenheten att endera helt tiga eller också komma med våra synpunkter långt efteråt. Polemiskt lagda artiklar måste vi också utesluta, då det dröjer så så länge innan genmälen kunna besvaras i tidningens spalter.

Att vi i denna fråga ej helt kunna följa regeln, beror på dess stora betydelse för uppfattningen av bestämmelserna om faderskapets fastställande i 1917 års barnlagar.

Från den tid kvinnornas sociala samveten började öppna sig, har den ogifta moderns rättsliga ställning legat dem varmt om hjärtat. De stora lidanden, som drabbade många av dessa mödrar och deras barn, kommo kvinnorna att opponera mot deras svaga ekonomiska och rättsliga ställning. De ekonomiska lidandena voro ofta en följd av den rättsliga ställningen och de moraliska lidandena, den naturliga följdforeteelsen.

Den stora orättvisan, som låg i, att en man fick begå eden och därigenom kunde svära sig fri från faderskapet, men en moder icke ägde rätt att med ed bekräfta ett sådant, måste bort och kvinnan bliva likaberättigad i rättsligt hänseende, voro då starka krav från kvinnornas sida.

Ansvarskänslan för ett barns tillblivelse var naturligtvis i sådana fall, då mannen "svor sig fri", synnerligen svag och att "söka klara sig" verkade för övrigt nästan som en rätt för honom — "ty de kunde ju aldrig veta?" — — —

Men tiden stod ej still och synen på dessa problem förändrades. Kvinnornas krav på en rättfärdigare ställning för den ogifta modern och hennes barn började vinna sinnena och den mera humanitära synen på de utom äktenskapet födda barnens ställning rörde vägen för en lagstiftning, som mynnade ut i 1917 års barnlagar.

Dessa ha nu verkat i snart 10 år och fått påbyggnad i de nya barn-

lagarna av 1924. Att de varit till mycken välsignelse är väl både bevitnat och bekräftat.

Men nu har åter spörsmålet om faderskapets fastställande kommit till diskussion genom "Ekeredsresolutionen". —

Man frågar sig verkligen vad som hänt. Om det nu upptäckts att i 1917 års barnlagar finnas luckor, som inge verklig farhåga för utbredandet av en osund praxis. En praxis i motsatt riktning, mot vad före barnlagarna ansetts kunna äga rum, nämligen att nu barnmodern kan utvälja barnfader och genom ed få kvinnor betalningsskyldiga och skulle göra detta ur egoistisk, ekonomisk synpunkt, i en utsträckning, som fordrar att starka krafter sättas i rörelse för att hejda missbruket.

Detta vill man inte tro, men inte heller, att socialt ansvarsfyllda kvinnor begära åtgärder, som icke ha hela nödvändighetens krav bakom sig.

Vi kunna dock icke komma ifrån utan att anse, att det var mycket obetänksamt att kasta ut en resolution av så allvarlig innebörd från en studiekurs, som den s. k. Ekeredsresolutionen, med sina anklagelser mot 1917 års barnlag, mödrar och barnavårdsmän.

Det var ju många resolutioner, som avfattades under studieveckan vid Ekered och frågan är, om deltagarna voro beredda därpå och något i förväg satt sig in i dem. Vi önska åtminstone att de socialdemokratiska kvinnorna varit litet mera besinningsfulla och ansett det nödvändigt skaffa sig faktiska uppgifter angående de påtalade bristerna i 1917 års barnlagar och därav följande missbruk, innan de deltagit i beslutet om resolutionen.

Helt säkert kommer det nu att vimla av falska föreställningar om mängden av de fall, där ogifta mödrar svära bort sina barn till orätta barnfäder och misstron mot de ogifta mödrarna i denna sak har åter fått aktualitet och kommer säkerligen att förorsaka svårigheter och lidanden för många, många mödrar och barn, som kunnat undvikas, om man litet mera försynt sökt komma tillrätta med de möjligheter till missbruk, som kanske finnas i lagen. Den kategori av kvin-

Till Socialdemokratiska kvinnoförbundets avdelningar.

De engelska gruvarbetarna kämpa i dessa dagar en hård kamp för att förhindra lönereduceringar och förlängd arbetstid, och de offer, som krävas icke minst av de engelska kvinnorna i gruvindustrin äro oerhörd tunga.

Redogörelsen för storstrejken och kolgruvestrejken i England lämnas i Morgonbris' valnummer, och har ingående redogörelser förut publicerats i den övriga socialdemokratiska pressen, varför våra medlemmar torde vara förtrogna med förhållandena, och även förstå och behjärta den hjälpversamhet, som satts i gång för att bistå de engelska kamraterna i deras kamp.

Lyckas det gruvägarna att svälta ut arbetarna, är slaget förlorat och det är därför en hederssak för övriga länders arbetare att förhindra detta.

I vårt land pågår insamling inom Landsorganisationen, och vi rikta en kraftig vädjan till alla våra kvinnor att på allt sätt bidra till denna insamling.

Kom ihåg att de engelska arbetarnas kamp är vår kamp, och de engelska arbetarkvinnorna föra i dessa dagar en tapper strid i svält och uthärdanden, för att förhindra ett försämrande av arbetarklassens läge.

Kamrater, ni ha vid föregående tillfällen, när vi vädjat till er om hjälp, visat att ni verkligen kunna åstadkomma något, och det är därför i förvissning om, att vi inte heller denna gång förgäves vädja till edra goda hjärtan, som vi rikta vår maning, hjälp de engelska gruvarbetarna och deras kvinnor och barn!

Insamlade medel insändas till Landssekretariatet, Barnhusgatan 16, 1 tr., Stockholm.

För förbundsstyrelsen:

Signe Vessman.

nor, som "Ekeredsresolutionen" åsyftar, äro helt säkert dess bättre ett litet försvinnande fåtal.

S. V.

Vår fackföreningspalt.

Kvinnofrågor på Landsorganisationens kongress.

Av de många motioner, som behandlades av Landsorganisationens kongress, torde ett par rörande agitationen bland kvinnorna kunna påräkna särskilt intresse från kvinnohåll. Det har ju alltid varit betydligt svårare att intressera kvinnorna för fackföreningsrörelsen än männen, något som de kvinnoorganisationer, vilka tagit till uppgift att bedriva propaganda bland de oorganiserade kvinnorna, haft riklig erfarenhet av. Det har länge stått klart för dessa organisationer, att åtgärder borde vidtagas i syfte att möjliggöra en effektivare agitation. Stockholms kvinnliga fackliga samorganisation har utfört ett förtjänstfullt agitationsarbete bland de kvinnliga arbetarna i Stockholm, men dess ekonomiska resurser äro strängt begränsade och på långt när icke tillräckliga "ens för verksamhetens bedrivande i Stockholm och naturligtvis ännu mindre med tanke på behovet av sådan verksamhets bedrivande ute i landet".

Det är inte endast i Sverige man har gjort sådana erfarenheter. I England t. ex. har man gjort stora ansträngningar för att vinna kvinnorna för fackföreningsrörelsen. Bland annat har tillsatts ett kvinnligt sekretariat, som vid sidan om generalrådet (motsvarande det svenska Landssekretariatet) har till uppgift att verka för upplysning och agitation bland kvinnliga arbetare.

Till Landsorganisationens kongress hade insänts ett par motioner rörande agitationen bland kvinnorna. Bryggeriindustriarbetareförbundets avdelning n:r 15 i Stockholm och styrelsen för Grov- och Fabriksarbetareförbundet hade i en motion hemställt, "att kongressen måtte besluta giva Landssekretariatet i uppdrag att anställa två eller tre kvinnliga agitatorer för att årligen, två à tre månader under därför lämplig årstid, bedriva facklig upplysningsverksamhet bland de arbetande kvinnorna på olika platser i landet." I en annan motion hade samma motionärer hemställt, "att Landsorganisationens kongress måtte besluta uppdraga åt Landssekretariatet att gå i författning om utgivandet på Landsorganisationens bekostnad av en facklig agitations-tidning, avsedd för de arbetande

kvinnorna och utkommande en gång i månaden". Dessutom förelåg från Järnvägsmannaförbundets avdelningar i Råksgränsen, Abisko och Stenbacken en motion, vari yrkades, att Landsorganisationen borde "med alla till buds stående medel försöka få kvinnorna med i fackorganisationerna samt att vid löneuppgörelser följa principen lika lön för lika arbete".

I motiveringen till den förstnämnda motionen påpekas, att omkring 35,000 kvinnor tillhöra Landsorganisationen, men att minst två gånger så många stå utanför. Motionärerna erkänna villigt, att den av Landsorganisationen och förbunden bedrivna agitationen även avsett kvinnor, men — heter det — faktum är emellertid, att agitation, som utföres av män också mest träffar männen, medan agitation utförd av kvinnor har den största utsikten att ådraga sig kvinnornas uppmärksamhet och påverka dem. För att förebygga eventuella missförstånd rörande motionens syfte ha motionärerna uttalat, att kvinnorna böra organiseras i speciella kvinnliga fackföreningar inom sådana arbetsområden, där uteslutande kvinnor sysselsättas, men inom arbetsområden, där både män och kvinnor sysselsättas, böra de naturligtvis tillhöra samma fackföreningar som männen. De understryka också såsom sin uppfattning, "att något eller några speciella kvinnliga fackförbund icke böra eftersträvas, utan kvinnorna böra tillföras redan existerande förbund inom respektive yrken eller industrier". Rörande motionen om en facklig kvinnotidning anföres: "Ett verksamt agitations- och upplysningsmedel är det tryckta ordet. En kvinnotidning med speciell uppgift att bedriva facklig agitation och upplysning bland de arbetande kvinnorna skulle otvivelaktigt komma att få stor betydelse."

Landssekretariatet, som icke ansett sig kunna bifalla motionerna, framhåller i sitt utlåtande över desamma, att man under årens lopp bedrivit upplysningsverksamheten i syfte att vinna både män och kvinnor för fackföreningarna och att resultatet som uppnåtts måste betecknas såsom mycket gott. Man skulle

August Renoir: Ung flicka.

göra kvinnorna orätt — heter det vidare — om man påstod att dessa varit mindre intresserade för fackorganisationerna än männen. Tvärtom visar det sig att ökningen av antalet kvinnliga medlemmar i Landsorganisationen är procentuellt mycket högre än ökningen av männens antal, vilket ju visar både att förbunden förstått föra en givande upplysningsverksamhet även bland kvinnorna och att dessa fått blicken öppen för behovet av att vara fackligt organiserade. Inom en del verksamhetsområden äro kvinnorna t. o. m. bättre organiserade än männen. Sekretariatet framhåller vidare, "att facklig propaganda och upplysningsverksamhet alltjämt behöver bedrivas, men detta kräves både bland män och kvinnor". Någon alldeles särskild anledning ansåg därför sekretariatet icke föreligga för "att nu på en gång tillsätta två eller tre kvinnliga agitatorer" för en speciell agitation bland kvinnorna. Vi vilja icke bestrida, att kvinnorna i stor utsträckning intressera sig för fackföreningsrörelsen, och när de väl en gång ha blivit medlemmar av en organisation, äro de säkerligen både intresserade och synnerligen pålitliga medlemmar. Vad vi däremot vilja framhålla är, att det fortfarande finnes oerhört många kvinnor, som stå oförstående för densamma. Några fullt exakta uppgifter om hela antalet organiserbara arbeterskor i vårt land förefinnas icke, men man kan tryggt gå ut ifrån att det

vida överstiger 100,000. Säkert är emellertid att procenten oorganiserade kvinnor är betydligt större än motsvarande procentsiffra för männens vidkommande.

Sekretariatet har emellertid icke velat underkänna det behjärtansvärda i motionen utan framhåller, att "Landsorganisationen alltid ställt sig välvillig mot kvinnornas krav på hjälp i upplysningsarbetet, och kunna de för organisationsarbetet intresserade kvinnorna i samarbete med vederbörande förbundsstyrelser planlägga agitation på områden, där behov av sådan särskild framträder, samt giva anvisning på en för arbetets utförande lämplig och kvalificerad person, så torde Landssekretariatet ingalunda komma att ställa sig ovilligt att understödja en så anordnad och planlagd mera tillfällig agitation speciellt bland kvinnorna".

Sekretariatets tillmötesgående härutinnan är ju glädjande och de, som arbeta för att få kvinnorna organiserade, äro väl värda en sådan uppmuntran. Deras arbete länder ju i alla fall hela rörelsen till det bästa. Men skulle icke inom de arbetsområden med kvinnlig arbetskraft, där Landsorganisationens och förbundens upplysnings- och agitationsverksamhet icke när, en kvinnlig agitator ha en stor uppgift att fylla?

Motiveringen för utgivandet av en särskild kvinnotidning anser sekretariatet icke vara bärande och framhåller, att tidskriften Fackföreningsrörelsen "står även öppen för diskussion av de fackliga frågor, som kunna speciellt beröra kvinnorna". Det förordar dessutom tidningen Morgonbris och anser, att "om kvinnorna sluta upp kring denna sin egen tidning torde den kunna drivas upp till att fylla nog så stora krav både på innehåll och spridning". Häremot invände en talare under debatten, "att vi ha icke ansett den vara ett lämpligt organ för våra syften, emedan vi velat undvika att draga in politiska strider i agitationsarbetet bland kvinnor, vilka i regel äro alldeles oförstående för politik".

Landssekretariatets utlåtande över motionerna utmynnade i en hemställan till kongressen att göra följande uttalande:

"Kongressen, som ej kan bifalla motionerna nr 121—123, bemyndigar Landssekretariatet att efter prövning i varje särskilt fall besluta understödja agitations- och upplys-

De unga.

Det är synd om vår tids ungdom. Ungdomsfrågan är i våra dagar en annan än den var för 20 år sedan, ja, före kriget helt enkelt. Att höja klagovisor om ungdomens förvildning är till föga nytta, om man ej söker rota upp orsakerna härtill samt ge en positiv anvisning på hur man skall komma ut ur det närvarande nödläget. Naturligtvis är det skadligt och ömkligt, en s. k. struts politik, att ej vilja se de uppenbara degenerationstecknen som framträda inom samhället. Ingenting blir bättre för att man flyr undan för det. Man får nog ej inbilla sig, att det drama, som nyligen utspelats på Kungsholmen i Stockholm är ett enstaka exempel eller ett fall, som ej mera kan upprepas på ett eller annat sätt.

Moralisk klasspolitik och fari-seism är ännu mera osympatisk än ekonomisk eller juridisk sådan. Ty dålig moral, svag ansvarskänsla och bristande socialt sinnelag finns överallt inom alla klasser och stånd och är ej dessbättre beroende på yttre villkor, utan på inre förutsättningar. Att trösta sig med, att sådant sker inom en degenererad och dömd överklass, men hos oss, arbetets söner och döttrar, står det bättre till, den trösten tror jag är fåfäng. Det som i dag händer där sker i morgon här eller kan ske, ty tidsandan springer ingen ifrån var han än vistas. Att frestelserna för ungdomen äro oerhörda, förstår man. Våra storstäders enorma tillväxt, det alltmer förtärande ute- och nöjeslivet, själva den svindel, som fattar den unga människan inför livets brusande ström, verkar bedövande och förryckande på henne. Det blir en malström, som drar henne till sig och i vilken hon snurrar runt utan tid

ningsarbete bland kvinnorna, som planlagts och anordnats i samråd med vederbörande förbundsstyrelser."

Efter en stunds debatt, under vilken bl. a. fru Anna Johansson-Visborg, Bryggeriindustriarbetareförbundet, Sigvard Cruse, Typografförbundet, och C. J. Söder, Grov- och Fabriksarbetareförbundet, talade för motionerna, antogs sekretariatets hemställan.

Edith Larsson.

till självbesinning. Då därtill kommer att hennes inkomster ej äro avpassade för en sådan tillvaro utan för helt blygsamma förhållanden, drives hon att på varje sätt och till varje pris skaffa sig pengar för att kunna leva på restauranger och guldkrogar. Så är det med många. Andra, utmärkta karaktärer, gå under ej av nöjeslystnad utan av nöd. Allt är så stängt för de unga. Inom alla områden. Tusentals duktiga yrkesmän, massor av studerad ungdom med fackutbildning och en dyrbar och oerhört arbetsam sådan gå utan arbete. Kan inte detta driva dem till förtvivlan och förtvivlade handlingar? Förvisso. Ungdomen vet ej riktigt, vilka ideal de skola kämpa för.

De stora frågorna, som den äldre årgången så intensivt hängav sig åt, fattar dem inte på samma sätt. De röda fanorna fladdra måhända ej så stolt och kämpaglatt som förr, då arbetarerörelsen trampade sina barnaskor och gosselynnnet höll fanstången så högt som möjligt, utmanande högt.

Det är trångt och instängt för de unga. T. o. m. utvandringen är stängd för dem och hemma är det kvavt och brist på armbågsrum. Om å ena sidan degeneration och nöjesdyrkan till övermått finnas, moraliska defekter, som sätta förfärande spår efter sig, finns oerhört mycken kunnighet, arbetslust och verklig duglighet hos de unga. Man riktigt häpnar hur överkvalificerad den platssökande ungdomen är. Och inga betyg hjälpa. Månad efter månad, år efter år kanske de unga kontorsutbildade eller unga lärarinnor få vänta, innan de kunna erhålla den enklaste plats inom sitt yrke.

Ungdomen är offer för den sociala världskrisen. De äldre gjorde kriget, ungdomen drevs ut i det med sin offervilja och entusiasm och blev dess verkliga offerlam. Att de som lekt "soldaten under triumfbågen" måste se ned på dessa äldre, som ej i ödesstunden kände sitt ansvar utan offrade de unga, förstår man. Att denna ungdom föga lyssnar till dessa äldres ord, vars handlingar den föraktar såsom lumpna och ömkliga, kan man ej förtänka dem. Nationalism och egoism, som drev fram olyckan, borde ej dessa faktorer nu få maka på sig litet, så att världen äntligen finge litet andrum?

Öppna gränserna och låt denna planet vi bebo bliva en hemort för mänskligheten, så att de unga kunna återigen söka sig ut till luft och arbete och slippa att kvävas och

Uppoffring.

För Morgonbris av Vitalis.

Om man drar sig till minnes den kampfyllda tid som gått sedan arbetarerörelsen först gjorde sitt insteg i Sverge, kan man inte, om man vill vara ärlig, förneka, att densamma kostat dem som stått i främsta leden i själva genombrottets dagar icke blott personlig utan även ekonomisk uppoffring.

Detta gäller då främst kvinnorna, icke blott de, som direkt deltagit i det stora organisationsarbetet, utan lika mycket de, som indirekt såsom varande hustrur, mödrar eller andra anhöriga fått bistå männens oavbrutna kamp för våra idéers spridning bland dem av arbetareklassen, som icke kunnat fatta den enkla regeln att arbetarna måste stå väl organiserade såväl fackligt som politiskt, ifall de skola kunna skydda sig mot de anslag, vilka titt och tätt göras mot dem av de övriga klasserna inom samhället. Få äro kanske de, som insett och reflekterat över det enkla faktum, att utan ett stöd i form av uppmuntran och hjälp i en eller annan sak, skulle vårt organisationsarbete gått än mera långsamt.

Vilka äro de då, som lämnat detta stöd? Jo, våra hustrur och även mödrar.

Man må nämligen icke förtänka det mindre trevliga i att kväll efter kväll få

svälta ihjäl hemma. Låt jorden bli människornas hem än en gång! Låt Sydamerikas rikedomar i fråga om utrymme och jord, Sibiriens jordbruksvidder, Australien, Sydafrika, ja, hela världen bli ställd till förfogande, så kommer säkert bröd och arbete att finnas. Sammanbind hela jorden till en ekonomisk enhet med varuutbyte utan tvångstullar och andra tvångsinrättningar, låt kulturlivet i frihet utveckla sig, så att det ej intar tjänareställning till statens egoistiska moral, då kan det andliga livets röst höras med en annan auktoritet än nu, låt alla människobarn ha samma rätt att leva sitt liv, då kan människovärdet bli erkänt! Ett ekonomiskt broderskap, sträckande sig över hela jorden och omfattande alla människor, en rättens likhet för alla, så att alla ha samma mänskorrätt, en andlig frihet, så att levande impulser kunna utgå från kulturlivet, då kan det åter bli en glädje att vara människa och en fröjd att vandra på jordens yta.

Ingeborg Sjögren.

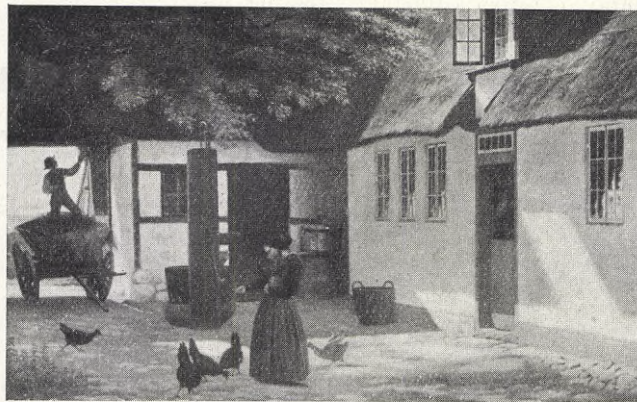
sitta ensam hemma med barnen, mången gång kanske de voro sjuka, och först framåt tolvtiden få se mannen komma hem. Trött först och främst efter ett tungt dagsverke och sedan efter ett 4 à 5 timmars möte, för att nu icke nämna en promenad till fots från den ena tullen i Stockholm och till den andra. Kanske icke heller det alltid var så värst väl beställt med

matfrågan för alla, utan kanske blev det för många att krypa till kojs med en av hunger svidande mage. Men man visste, att det var en ädel och skön sak man arbetade för och man hoppades på bättre tider. Tider då alla och en var skulle förstå organisationens innebörd, utan att man behövde pränta i dem det. Det var de fattiga, som hjälpte varann, för att en gång få en ljusning i den mörka och trista tillvaron. Det var då, som ett vänligt och uppmuntrande ord från hustruns sida stärkte och eggade upp mannen till mera arbete för organisationen.

Vad intresse skulle det nämligen ha blivit om t. ex. en trumpen och tvär min mötts vid inträdet. Ja, kanske t. o. m. något hårt ord kunde ha fällts. Men något sådant kom ej från den förståndiga kvinnan. Hon som ville sin klass räddning mot förtryck och slaveri. Men obestriddligen måste man säga att dylikt är uppoffring.

I mitt stilla sinne har jag inte kunnat undgå att tänka på att en bland de mest uppoffrande i den vägen måste väl allas vår hänsovne Palms Johanna ha varit. Den tid åtminstone, då det gällde att bara agitera och åter agitera fast ersättningen var liten eller ingen och det knappast fanns en matbit att sätta fram åt en massa hungriga barnamunnar. Men många andra ha, fast kanske i mer eller mindre grad, fått genomgå detsamma.

Mången gång känns det dock litet egendomligt när det talas om vad organisationen utträttat. De unga i organisationen vilja ju så gärna påstå, att vad som gjorts av oss, som varit med från den tid då arbetarerörelsen låg i sin linda, det var ingenting, ty vi kunde ingenting vinna med den organisationsform, som vi antagit. Den var för lam och tam gentemot arbetsgivare och överhet. Nej, tacka vet vi den form och den anda, som vi anlagt, heter det. Men frågas kan väl, vilka storartade saken som utträttats? I stort sett är det dock den gamla säkra organisationsformen, som varit den bärande och drivande för ernäendet av nå-

J. Exner: "I höstens tid."

got resultat. Visst är det sant, att vi icke nått så långt framåt målet, som vi hade hoppats, men säkert är, att funnes den sanna entusiasmen hos nutidens yngre medlemmar av våra organisationer och splittringen och taktiken vore mindre, skulle med all säkerhet mera vara vunnet.

Det vore därför mindre att förundra sig över om dessa kvinnor, som ännu stå kvar i de kämpandes leder eller åtminstone på ett eller annat sätt fortfarande äro i kontakt med rörelsen, skulle vid något tillfälle misströsta över, om den uppoffring de i yngre dagar gjort varit till någon nytta.

Men att så är behöva vi nog ej tvivla på. Ty det frö, som är sätt för en så ädel planta, om vi nu få likna vår rörelse vid en sådan, skall helt säkert lämna den allra bästa frukt, även om vid skötseln vid något tillfälle ett litet misstag kan ha blivit begånget.

(Forts. fr. sid. 1.)

nan hade i århundraden levat ett instängt liv inom hemmen, och ju mindre dessa voro, dess trängre var hennes intressesfär. Men hon kunde just i dessa hem vara den som fick ordna och bestämma allt. Den långa arbetstiden gjorde förr, att mannen hade mycket liten tid för hemmet och barnens uppfostran, varför allt påvilade hustrun. Detta gjorde henne icke endast nervös och många gånger överansträngd, utan även ovan att rådfråga sig med någon, utan hon skötte allt efter sitt huvud och delade ej åsikterna därom med någon annan. När hon sedan, särskilt vad arbetarkvinnan beträffar, genom arbetarerörelsen blev intresserad för föreningsrörelsen och anslöt sig till denna, hade hon i början mycket svårt att förstå föreningsolidariteten och böja sig för denna. Mycket missförstånd uppstod då hon ej talde kritik, utan ofta tog den personligt och ej sakligt.

Det är nog så, att farorna för att

(Forts. å sid. 7.)

Den kvinnliga förstakammarledamoten.

Kerstin Hesselgren.

Morgonbris vill även uttrycka sin stora tillfredsställelse och glädje över att vi nu ha fröken Kerstin Hesselgren återvald till första kammaren och har därvid säkerligen alla soc.-dem. kvinnor med sig.

Det var icke utan spänning man avvaktade valets utgång från Örebro, ty där var sista möjligheten för i år att kunna åstadkomma den valsamverkan med de frisinnade, som kunde leda till detta resultat.

Vi vilja icke nu tänka på hur det skulle känts om så icke kunnat ske. Starka krafter ha säkerligen också varit i verksamhet för åstadkommande av valsamverkan med högern, vilket skulle lett till ännu en vinst för denna, vid detta års förstakammarval. Nu räddades lyckligtvis mandatet åt vänstern genom den samverkan, som åstadkoms om fröken Hesselgren. Det är henne klara radikalism och verkliga frisinne, som förskaffat henne förtroende inom vårt parti. Men lika betydelsefullt för insatserna till hennes återval från socialdemokraternas sida har hennes ovanliga duglighet och kunighet i de sociala frågorna och arbetareskyddslagstiftningen varit, ävensom hennes förståelse för arbetarespörsmålen.

Vi tillönska henne samma goda arbetsförmåga och vitalitet för det kommande arbetet inom riksdagen, som hon hittills ägt.

Lag om samhällets barnavård.

Kommunens kostnader för barnavården skola, i den mån de icke täckas av för ändamålet avsedda medel, bestridas genom tillskott efter samma grunder som för kommunalutskylders utgörande i allmänhet är stadgat. Utgift, som kommunen haft för omhändertaget barn, inverkar på hemortsrätten på samma sätt som i 49 par. fattigvårdslagen är stadgat beträffande fattigvård enligt par. 1 samma lag.

Utgift för barn, som fyllt sexton år, inverkar allenast på barnets eget förvärv av hemortsrätt. Föräldrarna äro ansvariga för kostnaderna för deras barn under 16 år endast till visst maximibelopp. Den barnavårdsnämnd, som omhändertagit barn för skyddsuppfostran, skall erlagga avgiften till vederbörande skyddshemsstyrelse. Hemortskommunens barnavårdsnämnd har rätt till visst bidrag från landstinget. Om statsbidrag för vissa kostnader finns särskilt stadgat.

Den omständigheten att barnet är omhändertaget för skyddsuppfostran, samhällsvård eller specialvård, fritager ej föräldrarna från skyldigheten att betala för barnet. På sina håll har nämligen den uppfattningen insmugit sig, att så snart barnavårdsnämnden, d. v. s. samhället, tagit hand om barnet, slippa föräldrarna undan. Det åligger barnavårdsnämnden att bevaka samhällets rätt mot de försumliga och de, som ej förmå eller vilja giva sitt barn den vård det behöver och att återkräva av den försumlige det bidrag som är bestämt. Enligt par. 68 mom. 2 åligger det barnavårdsnämnden att taga ut ersättning av barnets föräldrar och särskilt barnavårdsmannen åligger det att medverka till att betalningsförbindelse erhålles av såväl fader som moder. Ehuru 1917 års barnlag sagat, att avtal kan upprättas endast med den av föräldrarna, som ej har vårdnad och förmynderskap över barnet — således ej med modern — så säger ju samma lag, att "barnet njute av föräldrarnas uppehälle och uppfostran, efter, ty med avseende å båda föräldrarnas villkor, må anses skäligt". Med stöd av denna senare bestämmelse och ovan åberopade par. 68 mom. 2, 1924 års lag, har

Jack London.

Av Oscar Hedberg.

Det är snart 10 år sedan Jack London gled ut ur ett liv, som för hans vidkommande varit ovanligt växlingsrikt och äventyrligt. Han var färdig med livet som fyrtioårig; eller livet var färdigt med honom? Han hade tillgodogjort sig på tillvarons olika ingredienser, både de onda och de goda; han hade klättrat uppför samhällsstegen, från djupet upp till höjden, och där greps han av leda och förakt för livet; efter att ha blivit en berömd författare begick han självmord och avstod från allt i livet, det liv, som han älskat med en så hänsynslös och ofta brutal kärlek och som han skildrat med samma brutala hänsynslöshet.

Jack London försökte skaffa sig ett avgörande vetande om livets och tingens innersta väsen, han studerade vid universitetet för att bli lärd och klok, ja, han försökte till på köpet vara metafysiker; men så snart han införde allt detta i sina böcker snuddade han vid misslyckandet — det blev inte äkta. Man kan taga sådana böcker som "Före Adam" och "All världens fiende", av vilka den förra är en vanlig medelmåttig bok, vilken vem som helst kunnat skriva och den senare en visserligen intressant men långt ifrån övertygande bok. Tager man däremot som jämförelse böcker som "Varg Larsen", "Måndalen", "Kungen av Klondyke", så finner man skillnaden på äkta och oäkta. Jack London kunde icke skapa böcker genom att tänka ut dem, lika litet som han kunde skaffa sig materialet genom studier; men när han lät innehållet strömma fram av sig självt, då han så att säga var mediet, då blev det liv, ursprunglig och sann konst.

Jack London var en symbol på underklassens innersta väsen. Om han visste det själv eller ej, kan göra detsamma, men han har skrivit några rader om sin barndom, som förklarar icke blott hans liv utan också

barnavårdsmän i Stockholm tagit betalningsförbindelser med mödrar, vilka ännu ha vårdnad och förmynderskap kvar och vars barn ej äro omhändertagna. På dessa betalningsförbindelser har sedan införsel beviljats.

S. L—n.

hans diktargärning. "De flesta betrakta de förhållanden under vilka jag levde min barndom som allt annat än gynnsamma", skriver han. "Men när jag tänker mig tillbaka, blir jag helt förbluffad över alla de goda förutsättningar jag hade. Som barn var jag mycket ensam. Om jag som alla andra haft många syskon och lekkamrater, hade jag vuxit upp som de och arbetat som de. Men nu var jag ensam, mycket ensam, och det födde eftertanke. Jag minns tydligt hur jag betraktade min mor. Hon var för mig en underbar kvinna, som hade mitt öde i sin hand. Hos henne fanns all visdom, kunskap och makt. Hennes ord voro min lag. Men en dag straffade hon mig för något, som jag icke hade begått. Hon hade många sorger, hon måste använda all sin energi för att skaffa de pengar, för vilka hon skulle föda och kläda oss, och hon blev nervös, retlig, hade varken förmåga eller lust att undersöka om jag var skyldig eller ej. Och så fick jag mitt oförtjänta straff. Jag grät naturligtvis, och jag tänkte och tänkte. Och jag började se annorlunda på saker och ting, jag började våga för eller emot. Jag började inse, att min mor var inte så stor, som jag trott henne vara. Hon hade icke sett allt, som fanns att se, hennes vetande var begränsat, och det var just därför som hon var orättvis. Jag minns, att jag frikände henne från att ha förorättat mig försätligt, men jag beslöt att för framtiden avgöra alla frågor beträffande rätt och orätt själv." Det var samma enkla och långt ifrån invecklade sätt att avgöra livets rätt och orätt, som gjorde sig gällande när han beslöt att bli författare. "Livet var att skaffa föda och skydd", säger han. "För att kunna det, sålde folk olika saker. Köpmannen sålde sina varor, politikern sin ära och folkets representanter, visserligen med undantag, det förtroende, som de åtnjuto, alla sålde sin personliga heder. Allt var till salu, alla människor köpte och sålde. Det enda arbetaren hade att sälja var hans muskelkraft. Arbetets ära hade intet saluvärde. Arbetaren hade muskelkraft, intet annat än muskelkraft att sälja. Men en arbetare var utsliten vid fyrtio—femtio års ålder. Jag har varit nere i samhällets källare och tyckte inte om dess bostäder. Avlopp och ventilation voro icke hygieniska, luften var dålig. Kunde jag inte få bo i samhällets första våning, så kunde jag åtminstone få en vindskupa, där

luften i alla händelser var renare än i källaren. Jag beslöt att icke sälja muskelkraft längre, men att börja handla med hjärnarbete. Nu började en vanvettig jakt efter kunskaper. Medan jag sålunda utvecklade mig till att bli säljare av hjärnarbete var det nödvändigt att jag studerade sociologin. Då upptäckte jag, att i vissa böcker uttrycktes just de idéer, som jag i min okunnighet bildat mig själv. Andra, större andar, hade innan jag var född utformat allt, vad jag tänkt och mycket mer. Jag upptäckte, att jag var socialist."

En rörelse, som skall kunna utföra ett positivt arbete, kan icke arbeta med några teoretiskt uttänkta revolutionära metoder; det kan man hävda utan att vara någon mer eller mindre borgerligt genomsyrad demokrat. Men vad som är lika säkert är, att en social rörelses andliga röster alltid komma att befinna sig åtskilliga steg framför den stora hopen, vara radikalare, andligt hänsynslösare, paradoxala, fantastiska visserligen, men just därför förposterna. Men man måste skilja på en betydande rörelses andliga röster och dess intellektuella redskap. Och en sann diktare är icke intellektuell, behöver i alla händelser icke vara det. Han behöver icke en gång vara någon "klok människa", kan tvärt emot vara naiv så det gränsar till det för den intellektuelle obegripeliga.

Kampen för livet var grundelementet i Jack Londons diktning. För det första var Jack London blint troende på denna kamp och för det andra var han som diktare självbevarelsedriftens i allt och allom konsekvente röst. Begäret efter liv kan icke åskådliggöras tydligare än i Jack Londons böcker och få människor ha väl som han fått kämpa en självtärande kamp med sig själv för att besegra begäret efter livets njutningar. Hans bok "Kung Alkohol" var en mycket sanningsenlig självbikt, han var verkligen mycket begiven på rusdrycker, även om han lyckades underkuva sina begär. Och i förhållandet till kvinnorna var han allt annat än asketisk. Hans erövringar av i synnerhet överklasskvinnor voro legio. Måhända bidrog detta till hans slutliga livsleda.

Därför är det icke underligt att han kunnat skapa så mästerliga bilder av livets hänsynslösa intensitet som i t. ex. "Kungen av Klondyke", i sina vildmarksberättelser och både först och sist i "Varg Larsen", den

na hemska skildring av mannen som kämpar en bitter kamp för makten och går under därför att han icke kan återhålla begäret efter förklaringen på livets brutalitet. Varg Larsen är ju en symbol för styrkan, den styrka, som Jack London både intuitivt och intellektuellt ansåg vara grundelementet i varje sund människas vilja till liv. Livet är allt. Jag är född, ergo skall jag leva. Kampen för tillvaron tvingar mig att använda de vapen, som livet ställer till mitt förfogande.

Få författare ha väl framställt livet så naket och hänsynslöst som Jack London; han förtalade aldrig tillvaron om än det då och då behövdes litet förgyllning. "Hur våga ni skriva levande saker, då ni känna föga eller intet till livet!" utbrast han om sådana författare, som sutto och predikade "sanningar" med lögn upp över öronen. "Ni ha ingenting i era huvuden att skriva om! Ge er ut på egen hand och lär, som jag gjorde. Ett korrekt språk kan vem som helst med litet fantasi lära sig. Vad ni vilja uttrycka med det, är det viktigaste!"

God litteratur kännetecknas av att författaren har det nödvändiga sambandet med livet och mänskligheten. Jack London har aldrig skrivit så mycket som en liten bagattell utan detta samband. Men man kan spåra svagheten i hans sista böcker, de blevo efterhand färglösare och konstruerade, något som tydde på att han var utskriven — efter femton års nästan gränslöst arbete. Det var tomheten han icke kunde utvärda; och han kunde icke undvara kampen.

(Forts. fr. sid. 5.)

föreningslivet kan verka nedbrytande i stället för uppbyggande äro ganska stora, men är man bara klar däröver, så äro de redan till hälften avvärjda. Vi ha för många reala värden att bevaka och föra fram och kunna ej stå till svars inför de lidande skarorna, om vi ej med enighet och idealitet arbeta. Vi äro nu också ställda i en skarpare relief till tingen, ty årets valrörelse har visat oss, att socialdemokratin nu har att i det stora hela ensam kämpa för arbetarnas och småfolkets intressen. De socialdemokratiska kvinnorna måste bära sin del av ansvaret för rörelsens vidare framgång.

S. V.

Är kvinnan ensidigt gynnad av 1917 års barnlagar?

Detta är det spörsmål som uppstod kring Ekeredsresolutionen medan den diskussion, som utspann sig med anledning därav, rörde sig om namn, arv och annat, som kan tänkas beröra förhållandet mellan utom-äktenskapliga föräldrar och barn. Men låtom oss hålla oss till resolutionen och ovanstående spörsmål och ej blanda hop problemen. Uttalandet ifråga lyder:

Efter diskussionen om samhällets barnlagar och äktenskapslagen uttala vi att de vidgade rättigheter, som den nya lagstiftningen tillerkänt kvinnorna, förplikta dessa att även reagera mot de missförhållanden, som kunna uppstå genom att männens rätt trädets för nära. Vi anse alltså att genom den nya lagen om utom äktenskap födda barn missbruk kan uppstå och faktiskt har uppstått genom att möjlighet föreligger för en moder eller hennes barns barnavårdsman att — om hon haft samtidig förbindelse med flera män — på grund av ekonomiska skäl utvälja till fader den, som ej är den verkliga barnfadern.

Jag ber att i Morgonbris få berättas hur det tillgår vid fastställandet av faderskap. Då barnmodern uppgivit vem som är barnets fader kallas han vanligen skriftligt eller sökes personligen av barnavårdsmanen. Är förhållandet gott mellan parterna komma de gemensamt för att underskriva avtalsförbindelsen eller kommer endera, får handlingen ifylld och ombesörjer sedan att den blir ordentligt underskriven av andra parten och vederbörligen bevitnad. I dessa fall råder ingen som helst tvekan om faderskapet och barnet skrives vanligen som trolovningsbarn. I en del fall skriver barnfadern först under efter mycket parlamentärerande och håller sig undan så länge det är honom möjligt, men detta ej därför att han förnekar faderskapet utan därför att han vill söka komma undan betalningsskyldigheten. När han äntligen är funnen skriver han i regel frivilligt på. En tredje kategori barnfäder äro de, som hava ett eller flera utomäktenskapliga barn med olika kvinnor. Visa av skadan försöka de i det allra längsta slingra sig undan, skylla på andra, förneka bekantskapen eller tidpunkten för bekantskapen och tredska i det allra längsta. Att en barnfader förekommer i tre eller flera barnavårdsmäns kortregister är visst ingen ovanlig historia och ofta erkänna även dessa utan rättegång. Men det

har blivit ett talesätt bland dessa barnfäder, som fått erkänna faderskap till barn utom äktenskap, som äro frukten av mer eller mindre tillfälliga förbindelser, att "lagen är sådan att ingen kan komma undan, så snart barnmodern utpekar honom". Denna uppfattning utbreddes vidare av de män, som äro angelägna om att stå skuldfria i sina anförvantes ögon.

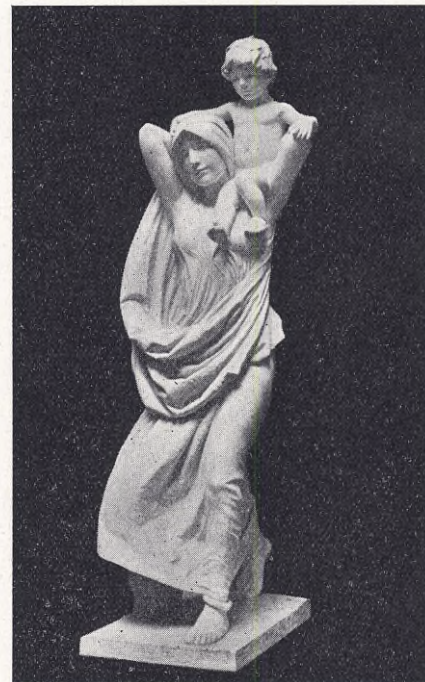
En ung man, som helt plötsligt befinnes vara fader till barn med en ung flicka, om vars tillvaro hemmet är fullständigt okunnigt, bedyrar naturligtvis för de sina sin oskuld. "Jag medger att jag haft förbindelse med henne, men, det var också så många andra, jag, som var bäst situerad, blev fast" etc. En gift man som haft förbindelse utom äktenskapet råkar i samma fördömelse. Han erkänner, underskriver avtal, betalar och håller i långa tider fast vid förbindelsen, men så kommer historien till familjen. Det kan hända att han medgiver sitt snedsprång och försonar sig med sin hustru, men det händer vanligast att han förnekar kvinnan och barnet och bedyrar att han är den oskyldigaste av alla oskyldiga, men "lagen är ju sådan att om en man bara råkar visa sig i trappan till den lägenhet en kvinna bebott, under den tid hon blivit med sitt barn, kan han bli fast som barnfader", ja, en tidning skrev en gång att en man hade varit nödsakad erkänna sig som fader till utomäktenskapligt barn med en kvinna som han endast haft resällskap med och bjudit på konfekt under en resa, han hade aldrig träffat henne på annat sätt! Jag har suttit tåligt och lyssnat till sådana historier, berättade av hustrur om sina mäns förbindelser utom äktenskapet, och, ehuru jag vetat att förbindelsen varit av annat slag, har jag ej dementerat, för att ej slita sönder familjebanden. Så får legenden om det orättfärdiga faderskapet ytterligare stöd!

I min artikel i Social-Demokraten av den 6 aug. redogör jag för mina förordnanden under år 1925, inalles 54 fall.

Fastställda faderskap:		
Genom barnavårdsman	43
Genom rättshjälpen	3
Rättegångar:		
Mot sterbhus	1

Mot tredskande	1	
Mot nekande	1	3
Outredde:			
På grund av barnets död	2	
På grund av barnfaderns död	..	1	
Modern vägrar att uppgiva barnfadern	1	
Modern kan ej uppgiva barnfadern	1	5
			Summa 54

Alltså bland 54 fall endast två fall som kunna vara tveksamma. I det ena av dessa fall begärde barnfadern att medicinalstyrelsen skulle höras och efter dess utlåtande avkunnade rätten sitt utslag, över vilket barnfadern ej klagade. Ingendera parterna behövde gå ed. Under de år jag varit barnavårdsman har det i tre à fyra av mina fall förekommit att modern fått med ed bekräfta att barnfader "haft samlag med henne å sådan tid att han kan vara barnets fader". I tre fall har barnfadern svurit sig fri och vid ett tillfälle har jag haft en stark känsla av att mannen gick en falsk ed. En gång har en man brustit å eden, ingen gång kvinnan. Först i sommar har jag varit nödsakad att taga ut stämning å uppgiven barnfader i ett par fall efter att på nära ett år sluppit gå till rättegång. I det ena av dessa fall äro parterna sammanboende och kunna ej förmås att förstå att barnet det oaktat måste er-

Skulptur av C. J. Bönnesen: Moder och barn.

kännas av fadern. I min praktik har det i två fall förekommit att barnfader erkänt, men begärt det formulär som säger kan vara fader. I ena fallet kom barnfadern tillbaka och bad om ny blankett, han hade ångrat sig. De äro nu gifta! Ungefär samma erfarenhet har varje barnavårdsman. Ingen av oss har framställt saken som om det vore mycket vanligt att barnmodern ej har reda på vem som är hennes barns far. I min artikel har jag sagt: "En klient uppger aldrig att hon haft flera män, det är den utpekade barnfadern som gör detta." Om modern erkänner det fullt frivilligt är hon på förhand på det klara med att faderskapet ej kan fastställas. Då bör fallet förbli outrett. Om ej såväl barnavårdsmännen som rätten hade denna uppfattning skulle ingen barnavårdsman behöva skylta med outredda fall och intet käromål ogillas. Av mina 225 fall hava 13 förblivit outredda och endast i ett av dessa har rättegång förekommit. Kan man med sådana fakta för ögonen påstå att kvinnan ensidigt gynnas av 1917 års barnlagar? Är det någon som tror att de män som frivilligt skriva under avtalshandlingen äro oskyldiga? Om de kvinnor som uttalat sig genom Ekeredsresolutionen voro mormödrar till barn utom äktenskapet hade denna resolution aldrig kommit till. Man skulle kunna tro att de voro farmödrar ty då skulle deras ställning till frågan kunna förstås. Nu hava de tanklöst byggt upp sitt uttalande på ett talesätt utan att göra sig reda för hur det i verkligheten är. Skulle någon av dessa kvinnor vilja medverka till att generationers orättvisor upprepas? Skulle de verkligen vilja vara med om att upphäva den enkla gärd av rättvisa som 1917 års barnlagar givit den ogifta modern, att få med ed bekräfta faderskapet, när barnfadern nekar? Och därtill när det sker under för henne så förödmjukande form som att hon skall gå ed på att hon någon gång, under angiven tid, har haft samlag med den man, hon uppger som sitt barns fader. För att få gå denna ed fordras dessutom trovärdighetsintyg utställt av två vederhäftiga personer och någon bevisning. Den slarviga och föga trovärdiga modern är således undantagen från rätten att gå fyllnadseden. Då är det mannen som får sig med

ed fria. Kan han det ej så får det bli hans sak. Liksom kvinnan har skyldighet att välja sitt barns fader så har mannen skyldighet att välja sitt barns moder. Tillåter han sig könsförbindelse med flickan han träffar på gatan eller i danssalongen, på sådant sätt, att han kan bli fader till hennes barn, så har han skyldighet att ta konsekvenserna därav. De som reagera mot beskyllningen mot mannen, att han sår sina frön för alla himlens vindar, få inte förvåna sig över om man reagerar inför beskyllningen att kvinnan ej vet vem som är hennes barns fader. Den ena sorten finns, lika väl som den andra. Varför inte reagera lika starkt mot båda parterna när de ej känna ansvaret för barnet? Den som med verkligt allvar och intresse vill studera materialet skall helt säkert finna "att pendeln ej har slagit över åt motsatta hållet" och betänka sig mer än en gång, innan han är med om ett uttalande i syfte att beröva en övergiven och bedragen ogift mor en liten möjlighet att vinna en rättfärdig sak. Männen le ofta överlägset åt att kvinnorna äro osolidariska mot varandra, nu har det blivit så bra och "det ligger något i att kvinnor på det sättet ta avstånd från sitt eget kön". Ja, det ligger verkligen något däri, det ligger en vitt utbredd villomening däri! Jag skulle kunna sluta denna epistel med att ånyo berätta om domstolsprotokollet i vilket jag läste om den unga kvinnan som inför domaren högt och allvarligt svarade: "Han är det barnets far, lika visst som jag är dess mor", men det kan kanske inte skada att berätta ett par andra historier ur min erfarenhet. En dag, före julen 1924, blev jag uppringd av en person, som undrade om jag ville mottaga en summa pengar, för vidare befordran till ett barn i mellansverige. På min fråga om vem givaren var svarades att det ville han inte låta vara veterligt, men att han intresserade sig för det barnet! Då jag dessutom fick veta att han ämnade överlämna femhundra kronor uppmanade jag honom att låta mig få summan genom barnavårdsmän-

J. F. Willumsen: Tvättinrättning i Paris. (1889.)

nens kassa, vilket han ej heller önskade. Han frågade mig då, om jag trodde, att givaren skulle bli röjd, ifall han anonymt sände pengarna och då jag sade honom att det troligen skulle gå bra, sade han sig ämna försöka den utvägen! Säkerligen hade han en gammal skuld till detta barn att betala. En kamrat berättar att en av hennes klienter förlorade rättegången mot uppgiven barnfader och fick ensam försörja sitt barn i flera år. Så kom mannen ifråga, efter tre år, i tillfälle att få se barnet. Efter ett par månader kom en postanvisning till modern med 30 kronor, den har sedan ingen enda månad utblivit. Något avtal eller erkännande finns ej och moderns bitterhet mot mannen är så stor att hon ej vill begagna sig av hans vaknade ånger för att få faderskapet fastställt. Man må tvista om det är samvetet eller blodsbandet som talat. Denne man har dock en gång bestämt förnekat både barnet och barnets mor! Det är bara det att samvetet så sällan talar och vi ska inte tro så blint på talet om orättfärdigheterna mot männen. Adam är alltså — Adam.

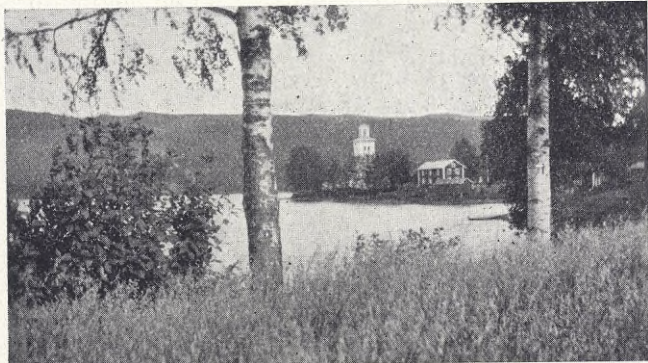
Sigrid Lundin.

Tidens lexikon.

Av denna koncentrerade uppslagsbok föreligger nu ytterligare tvenne häften, 7:de och 8:de. Häfte 7 omfattar uppslagsorden Internationella fredsbyrån — Kokill och behandlar mera ingående bl. a. orden Irland, Islam, Italien, Japan, Jordfrågan, Judar, Järn, Järnvägs, Kant och Kina. Häfte 8 omfattar orden Kokkola — Loens. Bland ord som bli föremål för utförligare omnämnande märkas: Koppar, Kristall, Kvinnorörelsen, Lins, Livräddning, Ljud och Ljus.

Priset pr häfte är kr. 1:—.

Med A. B. F:s bil på blixturné genom Värmland.

Gräsmarks kyrka och Gräsmarkssjön i Värmland.

Naturen står i högsommarskrud och det jublar och sjunger i en gammal jössehärsjäntas sinne när bilen styr backe upp och backe ner, på krokiga, slingriga vägar, genom leende, fagra bygder in i "Värmland du sköna".

Det är A. B. F:s bil — vid högtidligare tillfällen benämnd "bussen", men när han krånglar degraderad till "kärran" — som med sina resenärer är på färd till bildningshärdarna i Värmland.

Denna sommar är det nämligen värmlänningarnas tur att få sina A. B. F:s bibliotek inspekterade och sin studieverksamhet litet synad i sömmarna, varför magister Olagus "myndig" och "sträng", i sällskap med länets instruktörer gör påhälsning.

Från den ena platsen till den andra går det, i vad man nästan skulle kunna kalla amerikansk fart, flera platser måste hinnas med varje dag, bibliotekarierna och studieledare möta upp till sammanträden och meningsutbyten, och på kvällarna anordnas möten med bildningsråd, cirkelmedlemmar och övriga studieintresserade. Trots den starka farten hinner man dock komma till tals med de verkamma krafterna på varje plats, och även få en ganska god inblick i hur landet är beläget. Av allt att döma tycks studieintresset vara i stigande ute i bygderna, och oförgätliga äro de stunder när man långt uppe i obygderna hittar små bibliotek, och träffar bibliotekarierna som med en älskares hängivenhet talar om sina kära böcker.

Visst finnes det intresse för studiearbetet, det är oftast endast frågan om hur detta intresse skall kun-

na omsättas i praktisk verksamhet och här finner man, just när det gäller organiserandet de största bristerna. Så t. ex. saknas det ännu på många platser bildningsråd. Det finns inte något ordnat samarbete för studieverksamhetens bedrivande de olika organisationerna emellan, och då är detta en så enkel sak att åstadkomma och kräver så ringa ekonomisk uppoffring från föreningarnas sida.

Överallt där ännu intet samarbete kommit till stånd, gör man klokt i att genast från A. B. F:s centralbyrå, Stockholm 1, rekvirera broschyren Arbetarnas bildningsråd, och så snart den erhållits inbjuda platsens arbetareorganisationer att sända ombud till ett konstituerande sammanträde. Här som på alla andra områden gäller, att endast genom planmässighet kan det bästa resultat utvinnas.

Så ha vi vidare att notera kvinnornas ringa deltagande i bildningsarbetet. Den saken har förut vid flera tillfällen ingående behandlats i denna tidning, och det är att hoppas att våra klubbar göra vad på dem ankommer för att åstadkomma en ändring härutinnan. På de flesta platser i Värmland där A. B. F:s bil gjorde "strandhugg", bildades eller förbereddes studiecirklar bland kvinnorna, och där man inte kom i tillfälle att träffa samman med några kvinnor lovade de manliga kamraterna att ärligen försöka väcka kvinnornas intresse för deltagande i cirkelarbete och föreläsningkurser.

När det sedan gäller de av A. B. F. årligen anordnade studieledarekurserna råder mångenstädes en missuppfattning som behöver korrigeras. Så träffade vi t. ex. på vår färd ynglingar som gärna velat besöka den vid Mol-

kom planerade sommarkursen, men de vågade inte, emedan de hade den uppfattningen att det skulle bli frågan om något sorts läxförhör, och då de hyste farhågor för att inte kunskaperna voro tillräckliga, och de allra flesta av oss ha nu en gång den svagheten att vi inte gärna vilja blotta vår okunnighet inför andra. Nu är ju inte alls undervisningen lagd på det sättet, varför ingen behöver känna sig orolig, och det otvivelaktigt är av det allra största värde att till dessa kurser kommer deltagare just från landsbygden och de mindre industriorter, som ju vanligtvis äro mest vanlottade i bildningshänseende. Man bör heller inte hålla så strängt på att det ovillkorligen ska sändas manliga deltagare, även kvinnorna ha tillträde.

Märker nu, att dessa rader i stället för att vara en skildring av färden förbi glittrande sjöar och skogklädda höjder, en färd vars stämning förhöjdes av motorstopp, trasiga bilringar, hänryckning över Värmlands vackra natur, och glädjen att träffa vakna, intelligenta människor, tenderar att bli allmänna reflexioner över bildningsarbetet, men som vad här påpekats inte är något speciellt bara för ett län, utan samma förhållanden påträffas litet varstans i landet, så kanske det inte är så alldeles ur vägen att påminna om det, i all synnerhet som vi nu stå mitt uppe i arbetet för ordnandet av vinterns studiearbete.

H. F—d.

Ny klubb bildad.

I Vansbro bildades efter föredrag av Anna Vallin från Falun en kvinnoklubb med 43 medlemmar. Styrelse valdes och kommissionär för Morgonbris. Till ordf. valdes fru Erika Berg, till sekr. fröken Ada Olsen och till kassör och kommissionär för Morgonbris fru Julia Andersson.

Vi hälsa klubben välkommen till vårt gemensamma arbete.

Askesjön, Skillingmark, Värmland.

Studiearbetet.

V.

I valtider ser man med förvåning hur snart en del kvinnor glömt, att de verkligen ha rösträtt, trots att det var helt nyligen som densamma tillerkändes dem, om de nu överhuvudtaget någonsin tänkt så långt att de gjort sig reda för att de äro röstberättigade och vad detta verkligen innebär och vad det inneburit av kamp, arbete och gäckade förhoppningar för rösträttsrörelsens förkämpar.

Kommunal rösträtt erhöles ett fåtal kvinnor år 1862, i det då en ny förordning för kommunalstyrelse antogs, i vilken helt oförmärkt insmugit sig en bestämmelse om kommunal rösträtt för ogifta kvinnor och änkor, som fyllt 21 år och betalt skatt för en inkomst av 500 kr., vilken reform sedermera genomvaldes till stadsfullmäktige och lands-ting medförde indirekt rösträtt till första kammaren, när den gamla riksdagsordningen med de fyra stånden efterträtts år 1865 av tvåkammerssystemet.

Kvinnornas politiska rösträtt behandlades i riksdagen första gången 1844, då Fredrik Borg väckte motion om valrätt och valbarhet för kvinnor på samma villkor som för män. Konstitutionsutskottet avstyrkte, men fyra reservanter anmälde sig, vilka ansågo att utskottet bort tillstyrka motionen i vad den avsåg valrätt till andra kammaren. Med reservanterna förenade sig motionären, som således åtnöjde sig med att yrka bifall endast till första punkten i sin motion. Motionen avslogs i första kammaren utan votering, i andra kammaren med 53 röster mot 44. Herr Borg öppnade själv debatten i andra kammaren med ett längre anförande, vilket han slöt med, att eftersom första kammaren redan hunnit avslå motionen, uppmana andra kammaren att visa sig som innehavare av landets sanna adelskap och fylla förpliktelserna att beskydda kvinnan, som här bara begärde sin rätt. Friherre Stackelberg ville helst gå längre än reservanterna och ge kvinnan fullständig politisk likställighet med mannen även i fråga om valbarhet. Han yttrade bl. a.: "Jag vill att kvinnan inför grundlagen skall vara likställd med mannen lika väl som hon är det inför strafflagen.

Därvid fäster jag mig inte vid om hon har någon särskild fördel av likställigheten, men jag anser denna vara välsignelsebringande för vårt land." I yrkandet nöjde han sig dock med att instämma med reservanterna. Dalarepresentanten Liss Ol. Larsson ansåg inte reformen varken nödig eller nyttig och greve Sparre avhånade förslaget i den gammaldags överlägset manliga stilen med att säga, att han för sin del inte hade något emot att kvinnan blev likställd med mannen, men han ville då hennes valbarhet, emedan han ansåg att det skulle vara angenämt för kammarens ledamöter om de erhöles fruntimmersällskap. Han ville dock göra den anmärkningen, att "vi nu äro för trångbodda; damerna kunna inte, så kostymerade, som modet nu fordrar, komma fram på dessa trånga gångar." Trodde inte reformen skulle kunna genomföras förrän riksdagshuset blev ombyggt. Även anmärkte han att vår grundlag inte tillät en person, som är vald till riksdagsledamot, att undandra sig valet, "men fruntimmer kunde ibland ha laga förfall".

Greve Sparre tycks dock inte fått mycken resonans för sina kviekheter. Flera talare protesterade emot att en så allvarlig fråga blivit behandlad på ett för kammaren så ovärdigt sätt och herr Borg svarade honom genom att omtala, att en fråga alltid har att genomgå tre perioder: "löjets, förargelsens och aktningens".

Vid efterföljande riksdagar förekommo visserligen motioner om utvidgad rösträtt för män, men någon motion om rösträtt för kvinnor hördes inte av mera under det århundradet. Dock uttalade sig herr S. A. Hedin år 1886 i en reservation till konstitutionsutskottets utlåtande över en motion om rösträttsutvidgning för män för, att rösträtten även borde utsträckas till kvinnorna, och år 1895 finner man i en reservation till ett utlåtande i samma sak ett yrkande av herr Vahlin, att uttrycket "röstberättigad man" utbytes mot "röstberättigad person".

Utänför riksdagen bedrevs dock ett energiskt arbete för utvidgad rösträtt. Man ställde till folkriksdagar, masspetitioner m. m. och i allt detta arbete deltog även kvinnorna.

År 1902 framlade regeringen en kungl. proposition, som gick ut på tillerkännande av rösträtt åt kommunalt röstberättigad man, men med tillägg att den som var gift eller uppnått 40 års ålder skulle ha två röster. Detta uppkallade Carl Lindhagen, som i en särskild motion föreslog:

"att riksdagen ville i skrivelse till k. m:t anhålla, det täcktes k. m:t efter verkställd utredning för riksdagen framlägga förslag till en särskild rösträttsreform i ändamål att bereda kvinna rösträtt vid val till riksdagens andra kammare, därest hon i övrigt uti tillämpliga delar uppfyller de för dylik rösträtt stadgade villkor."

I motiveringen påpekar herr Lindhagen, att detta att ge den gifta mannen två röster för att han även skall representera hustrun innebär en utvidgning av mannens målsmansskap och ett märkligt avsteg från en erkänd rättsutveckling och att verkningarna av detsamma leder till att möjligheten av politisk rösträtt för gift kvinna ej ens kan bibehållas som framtidstanke.

Med anledning av den kungl. propositionen förekom vid denna riksdag en mängd motioner i denna fråga, men konstitutionsutskottet avstyrkte dem alla och därtill den kungl. propositionen och framlade ett eget förslag i ärendet.

När frågan skulle avgöras i riksdagen anordnade arbetarna, som påtryckningsmedel, två dagars stortrejk, vilket tydligen satte åtskilligt med myror i huvudet på kamrarnas ledamöter. Resultatet blev slutligen, att samliga förslag föllo, men riksdagen begärde i skrivelse till k. m:t utredning och förslag till allmän rösträtt med garantier.

Bland dessa garantier föreslog herr Wieselgren "kvinnans rösträtt", och han anförde i motiveringen därtill att hon vore lika läskunnig, lika sedligt och intellektuellt utrustad, lika vaken och lika intresserad som mannen. Han talade vidare om hennes betydelse för hemmen och hennes större laglydighet. Av 74,788 personer, som år 1899 sakfällts för förbrytelser av olika slag, voro 4,207 kvinnor och 70,581 män. Trodde att kvinnorna skulle använda rösträtten på ett för samhällets lugna utveckling betryggande sätt.

Under behandlingen i andra kammaren yttrade statsministern, herr von Otter, att man inte ännu hade tillräcklig utredning för att beträda den allmänna rösträttsens väg och fortsatte:

”När frågan om allmän rösträtt framträder på fullaste allvar, som den måhända gör inom den allra snaraste framtiden, så måste därvid tydligt komma att uppstå den frågan, huruvida ej åt kvinnan bör beredas rösträtt. För min enskilda del hyser jag den uppfattning, att det vore en orättvisa att tilldela varje man, som uppnått en viss ålder och ej vore diskvalificerad, rösträtt, under det att man vill förneka denna åt kvinnan, som hade samma ålder och icke vore diskvalificerad.”

Mot detta tal ställde sig friherre Barnekov betänksam, ty i likhet med många andra män, så hyste han den farhågan, att ”medan hustrun sutte på riksdagen eller ginge på politiska möten, så finge mannen sitta hemma och vagga barn.” Han tycks inte haft så stora farhågor för att inte kvinnorna skulle gå i land med att sköta politiken, utan fastmer tycks hans största bekymmer gälla hur det skulle gå det uppväxande släktet, som blev hänvisat att uppfostras av män.

Herr Lindhagen var tacksam för statsministerns sympati för frågan, men ville inte att kvinnorna skulle tas med som någon ”garanti” för den allmänna rösträtten, utan på grund av rättfärdighetskravet. Med herr Lindhagen förenade sig herrar Pantzarhielm, K. G. Karlsson i Göteborg och Höjer.

För att stödja motionen anordnade kvinnorna opinionsmöten och satte i gång en petition, vilken samlade 5,641 namnunderskrifter. Densamma inlämnades till riksdagen, men all strävan var förgäves. Motionen förkastades med 111 röster mot 64 i andra kammaren, i första utan votering.

H. F—d.

Arbetarnes Bildningsförbunds verksamhet.

1925—26 ett nytt framgångs år. Medlemsantalet nu över en miljon.

Av den till årsmötet avlämnade verksamhetsberättelsen för det senast förflutna arbetsåret framgår, att A. B. F. vid arbetsårets slut har lokalavdelningar, bibliotek och studiecirklar i verksamhet på över 900 platser. Omkring de 881 biblioteken ha under året arbetat 2,251 studiecirklar med 28,757 medlemmar (föregående arbetsår 791 bibliotek och 2,005 studiecirklar med 25,496 medlemmar). Under året ha anordnats 340 föreläsningkurser med 1,769 föreläsningar (föregående arbetsår 305 kurser med 1,544 föreläsningar). Försöket att få god musik ut till A. B. F:s medlemmar har under året fortsatt genom anordnandet av en musikturné, vilken omfattat inalles 31 musikafnär.

Förbundets verksamhet har sålunda även under detta arbetsår gått framåt.

Utvecklingen av A. B. F:s studiecirkelverksamhet har nödvändiggjort ett alltmera omfattande och fördjupat arbete för

utbildning av studieledare. Sålunda ha dels specialkurser i de viktigaste studieämnena anordnats, dels länskurser för mera allmän utbildning samt kurser för kvinnliga medlemmar. Vidare har en utbildningskurs för bibliotekarier anordnats. Denna utvidgning av instruktionsverksamheten liksom den ökade föreläsningsverksamheten har, trots att huvudorganisationernas medlemsantal och därmed avgifter till A. B. F. ökats samt att statsbidraget till omkostnader och administration fr. o. m. förra verksamhetsåret utgått med 26,000 kr., medfört en ökning av förbundets totala utgifter, så att en del därav måst bestridas genom att kapitaltillgångar tagits i anspråk.

Medlemsantalet i A. B. F. har under året stigit med 76,662, från 933,404 till 1,010,066. Till A. B. F. äro nu anslutna 21 riksorganisationer, av vilka Landsorganisationen är den största med 384,617 medlemmar. Därefter kommer Kooperativa Förbundet med 315,174 och Socialdemokratiska Arbetarepartiet med 167,529.

Socialdemokratiska Arbetarepartiet

har varit anslutet till A. B. F. alltifrån A. B. F:s bildande 1912. Antalet verkamma cirklar 1925—26 har varit 174, av vilka 35 arbetat inom partiets kvinnoklubbar. Cirklarnas medlemsantal utgjorde 2,211. Dessutom ha 8,097 av Arbetarepartiets medlemmar deltagit i 1,162 av andra organisationer bildade cirklar. Inalles ha 9,891, d. v. s. 5.90 %, av Arbetarepartiets medlemmar aktivt deltagit i studiecirkelverksamheten under det gångna året.

Under de gångna åren har av arbetarekommuner eller distriktsorganisationer, socialdemokratiska kvinnoklubbar och föreningar tillhörande Socialdemokratiska Arbetarepartiet anordnats 291 föreläsningkurser, härav under arbetsåret 1925—26 36 kurser med 180 föreläsningar.

Landsorganisationens studieverksamhet.

Enligt en å A. B. F:s centralbyrå utarbetad statistik utgjorde antalet verkamma studiecirklar inom Landsorganisationen under arbetsåret 1925—26 403. Medlemsantalet i dessa utgjorde 5,591. (Cirklarnas samtliga medlemmar, av vilka dock icke alla tillhöra Landsorganisationen.) Dessutom ha 9,687 av Landsorganisationens medlemmar deltagit i 1,298 andra organisationers cirklar. Inalles ha 14,668, eller 3.81 proc., av Landsorganisationens medlemmar aktivt deltagit i studiecirkelverksamheten under det gångna året. 111 cirklar ha under året nybildats.

Under de gångna fjorton åren (sedan A. B. F:s start) ha av fackföreningar tillhörande Landsorganisationen anordnats 90 föreläsningkurser, härav under arbetsåret 1925—26 14 kurser med 79 föreläsningar.

De första kvinnorna i riksdagen — ett femårsminne.

Några ord om kvinnornas första riksdagsår.

För Morgonbris av O. E.

Det är nu fem år sedan Sverges folk valde sina första kvinnliga riksdagsledamöter. Året 1921 utgör alltså en märkespunkt i både riksdagens och kvinnorörelsens historia, och det torde därför inte vara ur vägen att göra några små erinringar inför femårsminnet.

Från det socialdemokratiska partiet var det som bekant fruarna Adga Östlund och Nelly Thüring som blevo ”valda ombud för Sverges folk”. Det kan måhända vara lämpligt att ge erinringarna formen av en kortfattad översikt av de delar av riksdagsprotokollen från 1922 års riksdag, där de kvinnliga riksdagsledamöternas namn förekomma, ty om själva valproceduren är just ingenting att säga.

Först finna vi då fruarna Östlunds och Thürings namn under den bekanta folkomröstningsmotionen; det gällde att få förslaget till lag om folkomröstning angående rusdrycksförbud antaget.

Vid frågans behandling i andra kammaren bemötte fru Östlund till att börja med hr Edén, som yttrat, att kanhända största antalet kvinnor i vårt land icke tagit ställning till denna sak. Och dock förhöll det sig så, att kvinnor sänt packor av resolutioner till de flesta av riksdagsmännen samt gjort uppaktningar hos vederbörande. Fru Östlund opponerade sig därefter mot utskottsfröslaget att särskilja männens och kvinnornas röster. Detta, att det komme att överlämnas åt var och en att efter gottfinnande värdesätta kvinnornas röststyrka, skulle icke väcka någon större vilja eller något större ansvar hos kvinnorna att delta i röstningen. Det kunde till och med gå så långt, att kvinnorna vägrade deltaga i omröstningen.

Fru Thüring vände sig mot dem, som gjorde gällande att folkomröstningsinstitutet kommit till huvudsakligen för en folkomröstning i förbudsfrågan. Hon erinrade om att folkomröstningen var upptagen i det socialdemokratiska arbetarepartiets program, varför det vore ett gammalt folkkrav. Institutet hade en långt djupare betydelse än att tjäna såsom skiljedomare i nykterhetsfrågan. Det utgjorde endast ett naturligt led i utvecklingen fram mot ett verkligt folkvälde. Det syntes fru Thüring vara av oerhörd betydelse, att man från början fastslog principerna, att varje individ utan annan begränsning än den, som förekom vid andra röstningar, skulle ha samma medin-

flytande och avgöranderätt i alla de till omröstning förekommande frågorna. Vad nu rusdrycksfrågan anginge så rörde denna kvinnorna i lika hög grad som männen, enär den vore en barnens, en ungdomens och en hela släktets fråga. En uppdelning av männens och kvinnornas röster skulle bli en attack mot kvinnan såsom en självständig och med mannen likvärdig medborgare.

Förslaget att särskilja mäns och kvinnors röster godkändes av första kammaren med 89 röster mot 38 och av andra kammaren med 92 röster mot 88.

Vidare väckte fru Östlund ensam en motion om skrivelse till k. maj:t angående beredande av lämpligt arbete åt tuberkulossjuka konvalescenter. Hon åberopade härvid motiveringen i en av hr Wahl i första kammaren väckt motion i samma ämne.

Sedan utskottets avstyrkande utlåtande uppläst begärde fru Östlund ordet och förklarade anledningen till att hon i utskottet icke reserverat sig. Detta hade inte berott på, att hon ändrat mening, men då det meddelades, att Nationalföreningens utredning var i det närmaste färdig, ansåg hon, att om vi väntat på denna utredning en tio år, så kunde vi eventuellt vänta ett par månader till. Slutligen vädjade fru Östlund till regeringen att taga sig an denna sak, så snart Nationalföreningens utredning föreläggas färdig.

Utskottets hemställan bifölls av båda kamrarna.

Då i mars k. m:ts förslag angående dyrtidshjälp åt barnmorskor behandlades väände sig fru Östlund mot utskottsfröslaget, som innebar en nedprutning av det av k. m:t föreslagna anslaget. Det vore inte många som kunde mäta sig med barnmorskorna i självupppoffrande arbete, och de villkor, dessa levde i, vore minsann inte lysande. I fru Östlunds yttrande instämde fröknarna Welin och Tamn, fru Thüring samt hrr Olsson i Ramsta och Uddenberg i Varberg.

Andra kammaren beslöt i enlighet med k. m:ts förslag, första i enlighet med utskottets. Vid gemensam votering beslöts med 180 röster mot 165 att antaga k. m:ts förslag. Utskottet lyckades alltså inte i sina nedprutningssträvanden.

Frågan om kvinnas behörighet att inneha statstjänst föranledde långa debatter. Fruarna Östlund och Thüring yttrade sig emellertid helt kort, anslutande sig till utskottets förslag till behörighetslag. I andra kammaren godkändes lagförslagen

i princip utan votering, men första kammaren förkastade behörighetslagen med 56 röster mot 53, vadan frågan föll.

En annan betydelsefull fråga, som också föll på grund av första kammarens motstånd var den om fortsatt tillämpning av lagen mot oskäligen hyresstegring.

Fru Östlund talade här varmt för den socialdemokratiska reservationen (lagutskottet hade avstyrkt förslaget om lagens fortsatta tillämpning), då situationen på bostadsmarknaden var nästan sämre än under det nästföregående året. Det hade talats så mycket om den dolda bostadsreserv, som skulle finnas, men ingen visste var den fanns. Talarinnan ville nu efterlysa det stora intresse för de svenska hemmen, som det i allmänhet brukade vara så klädsamt att anlägga. Många människor voro bragta till förtvivlan genom arbetslösheten, och deras svåra läge skulle bra mycket förvärras, om de nu utlämnades åt husvärdarnas godtycke.

Fru Thüring polemiserade mot hr Björnberg, vilken framhållit, att de arbetslösa borde flytta från städerna och ut till landet, ut till blommorna och fåglarna. Eftersom vi inte hade blommor på vintern, så bleve det litet svårt att kunna företaga den där flyttningen. Och för övrigt funnos inga överloppsostäder på rena, rama landet. Det vore en oerhört dålig gärning att nu upphäva denna lag. I Göteborg rådde en trångboddhet utan all like.

Andra kammaren biföll den socialdemokratiska reservationen med 115 röster mot 83, medan första kammaren biföll utskottets hemställan med 58 röster mot 57. Då kamrarna alltså stannade i olika beslut, förföll frågan.

Fru Thürings namn återfinna vi under tre olika motioner. En av dem gällde k. m:ts förslag om upphävande av det s. k. försändningsförbudet för rusdrycker såväl beträffande järnväg som allmänna posten. De 28 motionärerna ansågo, att den föreslagna åtgärden skulle vara till skada för framför allt landsbygdens befolkning samt komma att motverka strävandena att främja folknykterheten, varför de hemställde, att riksdagen måtte avslå ändringsförslaget. Emellertid godkändes förslaget av båda kamrarna efter debatter och votering.

Vidare undertecknade fru Thüring massmotionen om låneunderstöd åt Ostkustbanans aktiebolag samt — såsom redan är nämnt — motionen om folkomröstning.

De anföranden, som fru Thüring höll under sin första riksdag äro redan i korthet omnämnda.

Zigenarflickan.

På en av de vilda ungerska stepperna flammade ett bål i natten. Hotande skuggor teckna sig mot de vita tälten och omgiven av en krets upphetsade män, står en ung zigenarflicka, stammens skönaste och tidigare av densamma så älskade hövdingehustru, som har förbrutit sig mot rasens lag och varit otrogen mot sin man. Det gives bara ett straff bland zigenare för en sådan handling, nämligen att stenas av sina stamfränder. Och det var detta man just var i färd med. Domen var redan avkunnad men tycktes inte skrämja henne, hon hade länge vetat vad hon gick till mötes, och barmhärtighet är ett okänt begrepp bland zigenare, särskilt gentemot en hövdingehustru, som å sin sida heller aldrig hade tagit emot någon sådan.

Stolt som en staty, stod hon där i sin långa kjortel med ett underligt frånvarande uttryck i sina svarta ögon. Inte en muskel röjde vad som försiggick inom henne. Det låg något så förklarar över den spänstiga bruna gestalten, att de tolv männen ovillkorligen blevo stående som fastnaglade. — Så bröts plötsligt stillheten av ett barns gråt, männens ansikten förmörkades, ringen slöt sig tätare om henne, och viljelöst lät hon sig föras in i det tält där hon hade begått sin förbrytelse.

En hög med stenar var anbragt strax utanför tältdörren. Hennes man böjde sig hastigt ned, grep den första stenen, siktade på det vita ansiktet genom tältöppningen och — träffade.

Inte ett ljud hördes och så var exekveringen i full gång. Endast hövdingen drog sig tillbaka och gick över till sitt tält och tog en gråtande liten flicka på knäet. Och i samma ögonblick den sista stenen fallit smällde ett skott från hövdingetältet. Då männen kom till, funno de sin hövding död med sin lilla förskrämda dotter vid sidan.

Hon ropade på mor och de visade henne till tältet. — — —

Det kunde sannerligen inte spåras någon rampfeber hos de kvinnor, som blevo de första i den svenska riksdagen. De talade lugnt och sakligt, och riksdagsfarbröderna lyssnade till deras ord med synbart intresse. (Forts.)

Försäkra Ert Liv i Folket

Den natten brände sig för alltid in i lilla Fanjas minne.

Tidigt nästa morgon då lägret förberedde sig till uppbrrott, var lilla Fanja försvunnen. Men ingen brydde sig om att söka efter henne, och följet drog vidare, efterlämnande en liten jordhöj och en handfull aska som det ännu var en smula glöd i, då lilla Fanja omsider vågade sig fram från sitt gömställe med sin fars violin i handen.

Hon kunde inte gråta mera, kände inte en gång den kalla blästen, som isade genom hennes tunna klädning. Stod bara stilla och stirrade ned i glöden tills hon föll. — — —

Då hon vaknade var det natt. Hon såg sig ett ögonblick förvirrad omkring och släppte sitt krampaktiga grepp om violinen. Då kom hon plötsligt ihåg — och en häftig rodnad färgade för ett ögonblick det bleka ansiktet. Så gick hon bort till graven och mumlade några osammanhängande ord på sitt eget språk, grep violinen och vandrade mot väster. — — —

Fem år senare finna vi henne ensam med sin violin på en billig vindskåpa i stadens utkant, unlande sig nästan inte det torra brödet för att kunna betala den kostbara professorn, som undervisade henne i violin.

Hon instuderade sin egen ras musik med honom och som rasfrände förstod han denna bättre än någon annan och spådde henne en lysande framtid.

Hon hade en gammal värdefull violin, ett arv gods, som hade varit i stammens ägo i hundratals år, ett underligt instrument såväl i byggnad som i ton. Själva violinen var av svart trä så tunt som papper och hade två understrängar förutom de vanliga fyra och halsen, som hade sex skruvar, var märkt med underliga inskrifter och rostiga blodfläckar. Det gick en sägen i stammen att violinen, som hade en djup, förunderlig ton, vilken lik som låg och sjöng i luften efter stråkedraget, var förbannad och att den, som vigde sitt liv åt den nog skulle bli berömd men också vansinnig. —

Den ryske professorn, som i början hade betraktat den med begärliga ögon, hade efter hand nästan blivit rädd för den. Dess ton formligen hypnotiserade honom, så timmarna med Fanja i regel blevo till nätter, ett rus, varur de först vaknade när morgonen trängde in i rummet.

(Forts.)

En kvinnornas vecka på Ekered.

På den vackra egendomen Ekered, knappt två mil från Göteborg, hade anordnats en studieveckan den 11—17 juni. Det var direktör och fru Axel Adler, som genom sitt varma intresse för upplysning i sociala frågor förverkligat "veckan", vilken som deltagare räknat dels medlemmar bland Frisinnade kvinnor i Halland, dels ett stort antal socialdemokratiska kvinnor från Göteborg, som under de dagar veckan pågått varit herrskapet Adlers gäster. För övrigt var diskussionsveckan tillgänglig för alla intresserade, och ett stort antal av ortsbefolkningen övervoro föredrag och diskussioner. "Veckan" gynnades hela tiden av det vackraste väder, och själva öppningsdagen den 11 juli strålade solen festligt välkommande över Ekered, där kaffebordet stod dukat i trädgården för de väntande gästerna. Efter en angenäm samvaro i det gröna samlades de närvarande i Ekereds stora sal, där fru Rut Adler öppnade "veckan" med ett kort anförande, vari hon önskade alla hjärtligt välkomna och uttalade den förhoppningen att kursen skulle bedrivas efter sådana riktlinjer, som ställde partierna i bakgrunden och det rent mänskliga i förgrunden. Därefter höll dir. Adler ett föredrag över ämnet: Mål och medel i det samhällseliga arbetet. Tal. poängterade att människorna äro det centrala i samhället och att mycket göres för att såväl i socialt som politiskt hänseende skylla över skräpligheten i samhället. Roten till det onda läge i den ojämna inkomst- och förmögenhetsfördelningen, och orsakerna till detta i sin tur ansåg tal. vara privilegierandet av vissa yrken och samhällsklasser, ofri konkurrens och produktionsmedlens behärskande av ett fåtal. Vad kapitalet angår måste det ha möjlighet att gå dit, där det ger största möjliga avkastning och på så sätt största möjliga tjänst. Att uppdraga linjer för inkomstens och förmögenhetens fördelning är betydligt svårare. Här har man inte en väg att gå, utan här måste man söka sig fram på skilda vägar. En av dessa är att avskaffa alla privilegier och monopol, som trots allt finnas och som i icke ringa mån bidrager till en ojämn inkomstfördelning. En annan väg och den viktigaste är att så omdana samhället att icke produktionsmedlen besittas av ett fåtal. En livlig diskussion följde efter föredraget och avbröts först när vällingklockan ringde till aftonvard. Måndagens program upptog diskussion i fredsfrågan med fru Adler som inledare. Följande resolution antogs:

Frisinnade och socialdemokratiska kvinnor samlade under diskussionsveckan på Ekered den 11—16 juli uttala i anslutning

till diskussion i fredsfrågan följande resolution:

Enär freden bäst befrämjas genom borttagande av orsakerna till berättigat socialt missnöje och genom främjande av allt som ökar samhörighetskänslan och det förtroendefulla samarbetet mellan individer och folk, kräva vi:

En sund befolkningspolitik, gemensamt världsspråk, befrämjande av ett Paneuropa, öppen diplomati, frihandel, avrustning.

Dir. Adler, som hela tiden var livligt i elden både som föredragshållare och deltagare i diskussionerna, höll föredrag om Frihandel och protektionism, dels om Georgism, Arbetslöshetsfrågan, som väckte vederbörlig diskussion, Industriell demokrati, Bostadsfrågan, Beskattningsfrågor och Skolfrågan, alla intressanta och alla gripande in i varandra på ena eller andra sättet.

För kursen hade som föreläsare förvärvat ett par utmärkta krafter såsom doktor Ada Nilsson från Stockholm och advokat Elisabet Nilsson från Malmö, vilka i en rad föredrag belyste olika aktuella problem. Doktor N. talade om befolkningsfrågan och sexuell upplysning samt ett kåserande föredrag om: fruktan och förtröstan, som var både upplysande och roande. Advokat Nilsson talade om: Familjerättens utveckling i svensk rätt. Giftermålsbalken och barnavårdslagen samt över Behörighetslagen och Lösdrivarlagen. Alla dessa mycket viktiga frågor ähördes med stor uppmärksamhet och de efterföljande diskussionerna utmynnade i ytterligare tre resolutioner. "Veckan" avslutades av fru Rut Adler med ett tack till föreläsare och kursdeltagare för deras insatser och intresse för kursen. Soc.-dem. kv.-kl:s i Göteborg ordf., fru Sigrid Johansson, tackade å egna och kursdeltagarnas vägnar för de minnesrika dagar de tillbragt hos det gästfria värdfolket på Ekered, och doktor Ada Nilsson uttalade till sist sin lyckönskan till att experimentet med veckan slagit så väl ut. Därefter vidtog samkväm, borden i matsalen prunkade av blommor. Fröken Almer från Varberg uppläste en för tillfället författad dikt och till sist utbringades ett leve för världfolket och diskussionsveckan på Ekered var ett minne blott.

Vilma Nilsson.

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Från Dalby.

Dalby kvinnoklubb har fått sorg. Fru Karna Persson avled den 25 maj å Lunds lasarett efter en genomgången operation. Fru Persson var vid sin död 53 år. Hon blev vid klubbens bildande dess ordförande, vilken syssla hon innehade i 3 år. Senare har hon varit sekreterare i ett år. Karna Persson var alltid tystlåten och tillbakadragen, men redbar i sitt arbete.

Saknaden och sorgen kändes svår när budskapet om hennes bortgång blev känt. Vi stå ännu undrande och spörjande: Varför skulle hon så hastigt lämna oss?

Klubbens alla medlemmar följde henne till graven onsdagen den 2 juni samt nedlade en krans från kamraterna med tack för gott kamratskap.

E m m a L i n d s k o g.

Vetenskapliga fabrikationsmetoder och kooperativ distribution göra K. F:s margarin till en delikat och billig vara.

Augusta Pettersson 60 år.

Den 7 september fyllde vår kamrat fru Augusta Pettersson i Kärrgruvan 60 år. Hon är en av kvinnoklubbens äldsta medl. icke blott till åren utan fru P. var med bland pionjärerna som arbetade i klubben under dess första år.

Fru Pettersson har troget och tråget tjänat Morgonbris under många år som klubbens kommissionär och trampat många och långa vägar för att fylla denna ofta ganska tacksamma uppgift. Hon är en bland de tusenden av "gamla stammen", som med ett stilla och försynt väsen för enar orubblig trohet och arbetsamhet för vår gemensamma sak.

Tidigt på födelsedagens morgon uppvaktades fru Pettersson i sitt hem av kamrater från de organisationer mellan vilka hon delat sitt intresse — kvinnoklubben och logen "Bärg" — vilka överlämnade blomster och presenter. Morgonbris och Förbundet instämde i de varma lyckönskningarna!

Från Borås.

Borås soc.-dem. kvinnoförening hade söndagen den 15 aug. inbjudit övriga klubbar inom Västgöta—Dals distrikt till kamratmöte. Kamrater från Göteborg, Trollhättan och Alingsås hade hörsammat vår inbjudan. Mötet, som hölls i Folkets park, öppnades av musiken "Stjärnan", som välvilligt ställt sig till vårt förfogande. Boråsklubbens ordf. hälsade gästerna välkomna, varefter mat och kaffe intogs gemensamt.

Distriktets ordf., fru Vilma Nilsson, höll därpå ett anförande om kvinnornas uppgifter i samhället samt uppmanade de närvarande att göra sin plikt vid höstens val. Sedan fru Nilsson avtackats med applåder framträdde vår kamrat fröken Jenny Aronsson och deklamerade flera vackra dikter, allt mottaget med tacksamhet.

Efter en stunds promenad i vår vackra park fingo vi ännu ett föredrag. Denna gång av hr Severin Johnsson från Amerika, som talade över ämnet: "Svenskarnas insats i Amerikas kultur." Den återstående delen av dagen utnyttjades till tankeutbyte kamraterna emellan, och när tiden var inne för uppbrott, tycktes alla vara ense om att kamratmötet i Borås

varit både nyttigt och nöjsamt. Ett varmt tack, kamrater, för edert besök. Med hälsning. E. L.

Från Dalarnes distriktskonferens.

Dalarnes soc.-dem. kvinnodistrikt höll lördagen den 7 och söndagen den 8 augusti årsmöte i Falun. Konferensen öppnades av distriktets ordf., fru Anna Wallin, som hälsade såväl gäster som ombud välkomna och sedan Kvinnoängens sjungits föredrogs det av distriktsstyrelsen uppgjorda förslaget till dagordning, som enhälligt antogs. Parti- och ungdomsdistriktens hälsningar framfördes av dess representanter och förbundsstyrelsens hälsning frambars av fr. Svensson från Stockholm. Efter val av konferensfunktionärer företogs utrop av ombud och visade det sig att 10 klubbar representerades av 16 ombud. Efter en kort kafferast föredrog distriktsordf. styrelsens verksamhetsberättelse och framgick därav bl. a. att distriktet, evad det gäller medlemsantal, gått sakta men säkert framåt. På initiativ av Mora kvinnoklubb har bildats en klubb i Orsa; den nya klubben är ansluten till distriktet. Med anledning av Internationella kvinnodagen var anordnad en agitationsturné (på klubbarnas egen bekostnad) med fru Ruth Gustafson som tal. Kamratmöten ha hållits bl. a. i Långshyttan, där pensionslagen livligt diskuterades, och i Hedemora. Distriktet har varit representerat vid såväl den av förbundsstyrelsen anordnade konferensen i Stockholm som partiets valledarekonferens. Till valagitationen har hemtagits 3,500 st. valbroschyrer för spridning. Styrelsen har under året haft 4 möten och V. U. 8. Såväl styrelse- som revisionsberättelserna godkändes och beslutades på revisorernas förslag att tillerkänna styrelsen full och tacksam ansvarsfrihet. Rapporter lämnades över förbundets konferens i Stockholm, valarbetet, hur mötena under internationella veckan utfallit och för A. B. F:s årsmöte.

I frågan om anordnandet av sträckturné (under internationella veckan) beslutades, att styrelsen, om den anser det lämpligt, skall anordna dylik. Lördagens förhandlingar avslutades sedan red. Englund höll ett intressant föredrag över det politiska läget. Första punkten för söndagens förhandlingar var "Instruktionskursen". Frågan diskuterades livligt och beslutades att uppdraga åt styrelsen att anordna en instruktionskurs. Till A. B. F. beslutades om ett anslag av 10 kr. för i fjol och 10 kr. för i år. Långshytteklubben hade inkommit med en motion i anledning av att ref. i "Morgonbris" inkomma så sent. Av tekniska och kostnads-skäl kan ju icke göras något åt den saken såvida icke upplagan ökas väsentligt, och beslutades därför att föra en intensiv agitation för "Morgonbris". Studieverksamheten diskuterades härefter och beslutades att tillsätta en studieledare inom styrelsen. Frågan om förbundets omorga-

Magsyra, halsbränna och kväljningar

tar man bort med ettglas *Fruksalt-Samarin* som på samma gång renar och uppfriskar blodet, utdriver den skadliga urinsyran från kroppen, befriar magen och tarmarna från otjänliga ämnen, gifter som måste bort.

Fruksalt-Samarin bör man alltid ha i sitt hem för användning vid behov. Pris pr fl. kr. 2.50 säljes å apotek, hos drog- och färghandlare m. fl.

Cederroths Tekn. Fabr., Stockholm

nisation var dock den som tycktes ligga ombuden "varmast om hjärtat" och diskuterades livligt varefter följande uttalande gjordes:

"Dalarnes soc.-dem. kvinnodistrikt samlat till konferens i Falun den 7—8 aug. 1926 beslutade i frågan om förbundets omorganisation göra det uttalandet att, trots allt nedsättande tal om att våra organisationsformer äro dyra och olämpliga, vi dock önska, att nuvarande organisationsformer tills vidare bibehållas och uttala vi till förbundsstyrelsen vårt varma tack och erkännande."

Bland frågor som sedan diskuterades voro partitidningsfrågan, tryckning av konferensförhandlingarna m. m., frågan om konferensavgift (beslutades till 2 kr. pr ombud), plats för nästa konferens, V. U:s förläggning m. m.

Vid företaget val omvaldes enhälligt den föregående styrelsen och dess suppl. samt revisorer och dessas suppl. Till distriktsstudieledare valdes fru Ebba Mattsson. Fr. Svensson, hr Englund och fr. Wallin samt flera ombud hade härefter ordet dels för lyckönskningar om fortsatt gott arbete, dels för att uttrycka klubbarnas varma tack till styrelsen.

Till de, distriktet tillhörande klubbar, som icke haft tillfälle att närvara och till övriga kamrater landet runt sändes genom "Morgonbris" en varm hälsning.

Konferensen avslutades kl. 2.15 e. m. med ett fyrfaldigt leve för arbetarrörelsen i sin helhet och avsjungandet av "Internationalen".

Under konferensen förekom för övrigt sång och musik och såväl konferensen som samkvämet med supé på lördagskvällen var präglad av den bästa stämning.

Ref.

De kooperativa föreningarna (konsumtionsföreningarna) tillföra årligen sina medlemmar omkring 12 miljoner kronor i direkta besparingar

Morgonbris.

Tidning för den socialdemokratiska kvinnorörelsen.

Utgives av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

Redaktör: Signe Wessman. A. T. Norr 244 36. Upplandsgatan 85, Stockholm.

Expedition: Anna Svensson, Grindsgatan 10, III, Stockholm Sö. St.-Tel. Söder 78 98.

Prenumerationspris: Helt år kr. 3:—, halvt år kr. 1:50; lösnnummer 25 öre.

Annonspris: Sista sidan 25 öre, textsidan 40 öre pr mm.

Sverges Soc.-dem. Kvinnoförbund:

Ordf. och korresp. sekreterare: Fru Signe Wessman, Upplandsgatan 85, Stockholm. A. T. Norr 244 36.

Advokaten Gerd Schalling

Katarinavägen 9 A. Tel. S. 66 55. Mottagn. 2-6 e. m.

Meddelande från expeditionen.

Följande arbetsmaterial kan tillhandahållas mot postförskott:

Medlemsmatrikel . . .	Kr. 5:—
Kassabok (blå pärmar) . . .	» 3:60
Protokollsbok (blå pärmar)	» 1:85
Medlemskort med förbunds- och avdelningsstadgar	» 0:05
Brevkort pr 100 st.	» 1:50
Mötesaffischer pr 100 st.	» 2:—

Rekvisioner och alla avgifter insändas till förbundskassören, Anna Svensson, Grindsgatan 10, Stockholm Sö.

Kvinnan motarbetar sitt eget bästa

när hon avråder mannen att teckna försäkring i **DE FÖRENADE** å sitt eget eller bägge makarnas liv. Premiärbefrielse vid sjukdom och olycksfall m. fl. förmåner.

Sprid Morgonbris!

Ingen klubbmedlem får vara överksam när det gäller agitationen för Morgonbris.

BANKAKTIEBOLAGET NORDEN.

Alla slag av bankaffärer. — Högsta inlåningsränta.

ARBETAR-BODENS DAMEKIPERING

Holländaregatan 7

säljer till lägsta pris Dam- & Barnkoffor.

Dam- & Barnunderkläder.

Extra starka barnstrumpor.

Stockholms stads o. läns soc.-dem. kvinnodistrikt. Adr.: Ordf. fröken Anna Svensson, Grindsgatan 10, Stockholm Sö. Kassör fru Sara Andersson, Igelboda, Saltsjö-Duvnäs.

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.) håller ordinarie möte 1:a måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. Obs.! Lokal i D-salen, Folkets Hus. Styrelsen.

Stockholms södra kvinnoklubb (soc.-dem.) håller ordinarie sammanträde 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen 1 tr., Södra Folkets Hus. Ordf. fru Beda Jansson, Blekingeg. 65, 3 tr., Stockholm. Styrelsen.

Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubb har ord. möte 2:dra måndagen i varje månad kl. 8 e. m. å lokalen Upplandsgatan 51, 1 tr. (Gustav Vasa-automaten). Uppbörd och inskrivning varje möte. Styrelsen.

Kungsholms soc.-dem. kvinnoklubb sammanträder 1:a onsdagen i varje månad kl. 7.30 e. m. Hantverkareg. 78, n. b. Ordf. fru Jenny Larsson, Kungsholmsgatan 104, 1 tr. Tel. Norr 238 37.

Föreningen för Hembiträden i Stockholm håller möte 1:sta torsdagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Folkets Hus P-sal, 3:dje torsdagen i Folkets Hus C-sal. Styrelsen.

Billesholms soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte i Folkets Hus i Södra Vram 2:dra tisdagen i varje månad kl. 7 e. m. Ordf. fru Anna Persson, Box 54, Billesholms gruva. Sekr. fru Ida Lundström, Ljungsgård, Billesholms gruva. Styrelsen.

Djursholms Soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 2:dra torsdagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Föreningshuset. Ordf. Fru Ellen Bomblér, Tel. 1314.

Eskilstuna soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 1:sta måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus lilla sal. Styrelsen.

Västerås soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra och 4:de måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. Studiecirkeln torsdagar kl. 8 e. m.

Södra Förstädernas soc.-dem. kvinnoklubb håller möte tredje tisdagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i bibliotekslokalen, Aspudden. Ordf. Sigrid Lundin, Liljeholmen, tel. Gröndal 116. Sekr. Fru Karin Käll, Narvavägen 5, Stockholm. Tel. Östermalm 36 14.

Göteborgs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta tisdagen i månaden kl. 8 e. m. i Arb.-föreningens H-sal; 3:dje tisdagen i månaden Bondegatan 14 kl. 8 e. m. Styrelsen.

Hässelby soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra och 4:de onsdagen i månaden kl. 8 e. m. i Folkets Hus B-sal. Styrelsen.

Nynäshamns soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra månd. i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus A-sal. Ordf. fru Elsa Eriksson, Centralgatan 68.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 1:sta o. 3:dje torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus. Styrelsen.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Huvudsta Folkets Hus och 4:de måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i Hagalunds Folkets Hus. Styrelsen.

Storfors soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten sista söndagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus. Styrelsen.

Sundbybergs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus C-sal. Styrelsen.

Södertälje soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 2:dra måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, Ordf. Fru Anna Ericsson, Folkets Hus. Tel. 2 37. Styrelsen.

Trälleborgs soc.-dem. kvinnoklubb har möte andra måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus A-sal. Ordf. Fru Math. Friberg, Kyrkogatan 9. Styrelsen.

Tumba soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 1:sta onsdagen i månaden kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, Tumba. Styrelsen.

Turebergs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i gamla skolan. Ordf. fru Anna Ahlzen, Tureberg. Styrelsen.

Örgryte soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta onsdagen i månaden kl. 7.30 e. m. i Godtemplarlokalen, Gårda. Styrelsen.